

LIETUVIAI AMERIKOJ.

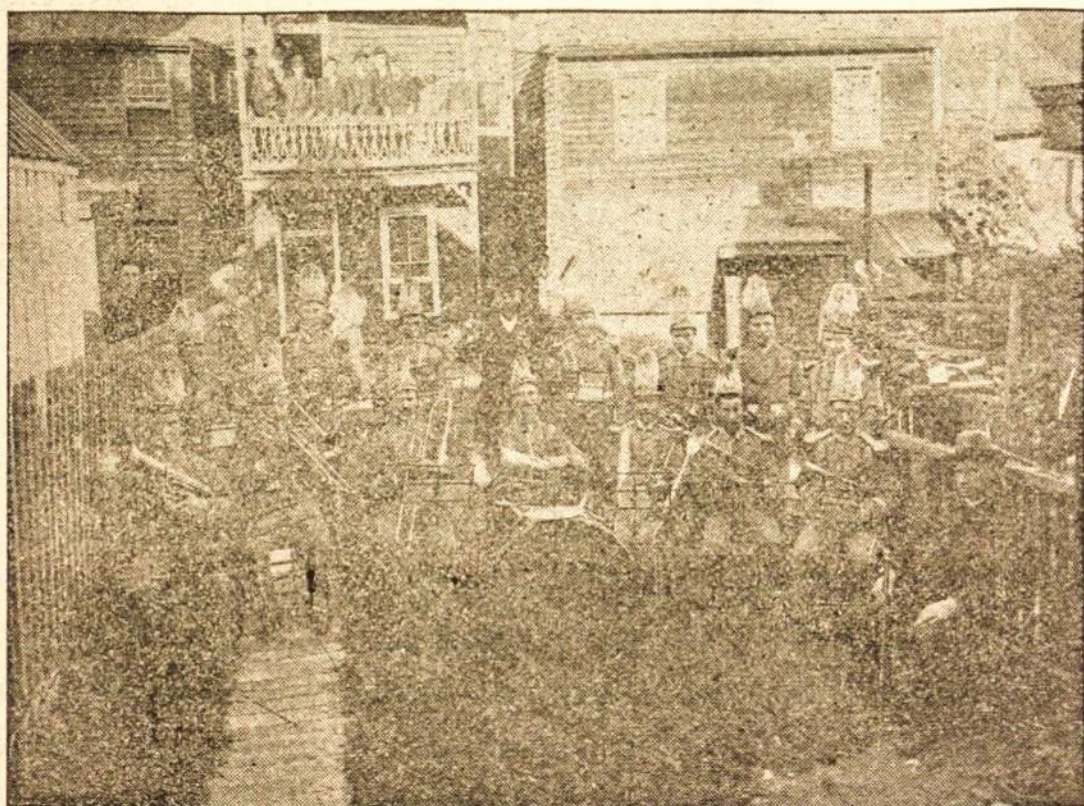
Parasze Fr. Jonas.

— Tasa. —

Shenandoah'rio aprubys.

Schuylkill county.

Buvo parapijoj partija, kuri varėsi ant to, kad iszėmus charterį (charter-valdžios daleidimą), visą parapijos turtą raszyti ant vardo parapijos, nepavedant vyskupui. Bet vyskupui ant to nepristojus, ypat'ngai kada parapijai truko pinigų dėl apmokėjimo žemės, Philadelphijos arcivyskupas iszdavė nuo savęs skolintojams ant 4.000 dolerių rasztelį ir parapiją.

SHENANDOAH'RIO LIETUVISZKAS BENAS.

ant susirinkimo 21 d. Birželio 1891 m., nutarė viską pavesti vien ant vardo arcivyskupo.

Žemės keturi lotai buvo nupirkti ant kampo Jardin ir Cherry ulyčių. Iki 25 d. Spalnio 1891 m. sklepas jau buvo užbaigtas, kuriame lietuviai laikė dievmaldystę net iki mėnesio Balandžio 1893 m., kada pirmu kart įėjo į savo bažnytėlę. Shenandoah'rio bažnyčia, taip kaip ir parapija, yra po vardu szv. Jurgio.

Shenandoah'rio parapija yra didžiausia ir turtingiausia iš visų lietuviszkų parapijų Amerikoj. Bažnyčia puikiausia. Užima 121 pėdą ilgio ir 56 pėdas pločio. Medinė; iš virszaus aptraukta geležine bleke,— imitacija plytų ir akmens. Viduryj bažnyčia gražiai įtaisyta, szviesi ir rami. Langai margo stiklo, su i-zdegintais poveikslais szventųjų.

Savastis Shenandoah'rio parapijos isznesza:

Žemės 4 „lotai“ dėl bažnyčios ir klebonijos.....	10.000
Bažnyčios kontraktas.....	20.000
Langai, altoriai.....	4 900
Aparatai ir t. t.	12.900
Klebonija ir namelis dėl vargamistros.....	11 000
	58,800

Skolų jokių ant bažnytinės lietuvių savasties nėra.

Mokslinė. Prie parapijos nuo pat pradžių 1892 metų yra atidaryta parapijinė mokslinė, kurioj mokina vietinis dūdorius. Vaikų lankosi į 70, tarp kurių keletas yra lenkiszku, kadangi lenkiszka parapija Shenandoah'rij savo mokslinės neturi. Lietuviai mokinas' vien lietuviszkai, o lenkai lenkiszkai.

Draugystės. Szv. Jurgio yra viena iš seniausių ir susyk skaitlingiausių lietuviszkų draugysčių nevien Shenandoah'rij, bet ir visoj Amerikoj. Užsidėjusi metuose 1877 Buvo laikas, kad turėjo į 500 sąnarių. Turėj' savą krautuvę valgomų daigtų ir szejp buvo turtinga. Jurginė draugystė daugiausiai su draugyste Blaivystės rupinasi apie atsiskyrimą nuo lenkų. Jos vardą turi lietuviszka bažnyčia ir lietuviszka parapija. Dabartiniame laike skaito ji į 335 sąnarius, iš kurių daugelis yra gyvenanczių ir aplinkinėse lietuviszkose kolonijose.

v S z. K a z i m i e r i a u s. Uždėta m. 1872 Rupi-
nosi apie uždėjimà pirmosios lietuviszkos parapijos da p i i:
kun. Strupinsko. Priėmė į savo tarpà ir lenkus. Konstitu-
cija buvo raszyta lenkiskai ir lietuviszkai. Atsidalinant
lietuviams nuo lenkų 1891 m. draugystė teip-gi persidalino į
dvi dalis.

Charteris ir kasa teko lietuviams. Sąnarių Kazimiero
draugystė skaito į 100.

S z v. J u o z a p o. Uždėjo metuose 18....Sąna-
rių turi į 82.

S z v. P e t r o i r P o v y l o. Uždėta 1888 me-
tuose. Viena isz skaitlingesniųjų Shenandoah'rij. Buvo lai-
kas kad turėjo į 400 sąnarių. Dabar skaito sąnarių į 200.

D r a u g y s t ė D i d ž i o L i e t. K u n i g. A l-
gerdo. Svietiszka, ne bažnytinė. Nereikalauja, kad sąna-
riai neatbutinai eitų spaviednies. Už ženklà turi Lietuvos
garbà. Sąnarių į 145. Uždėjusi metuose 1889.

S z v. A n t a n o. Uždėjo m. 1892. Sąnarių skai-
to į 180.

S z v. P r a c i s z k a u s. Uždėta nuo 1893 m. Są-
narių turi į 30.

S z v. V i n c e n t o. Gyvuoja nuo 1893 m. Draugų
yra 178.

S z v. P o v y l o C i t i z e n s. Priima į savo tarpà
vien tik ukėsus Suvienytų Valstijų. Uždėjo metuose 1894.
Sąnarių skaito į 55.

S z v. S t a n i s l o v o — j a u n u m ė n ė s. Prii-
ma vien nevedusius. Sąnarių į 40. Uždėjo m. 1895.

S z v. J u r g i o — C i t i z e n s. Czarteriį iszsiėmė
1891 m. Kadangi vienog Shenandoah'rij jau buvo viena
draugystė su „czarterių“ szv. Jurgio, kuri protestavo priesz
antrà to paties vardo draugystę, kilo vaidai ir szv. Jurgio
—Citizens draugystė susiorganizavo tik metuose 1897.

Apart to Shenandoah'rij randasi garsi ant visos apielin-
kės „Lietuviszkųjų muzikantų banda“,
„S z v. C e c i l i j o s d r a u g y s t ė g i e s m i n i-
k ų“, skaitanti į 15 sąnarių.—Gyvuojant „Mokslo Draugys-
tėj“ czion buvo anos kuopa.—

S. L. A." kuopa susitvėrė tik 1894 m. — Szaka „United Mine Workers" użsidėj taip pat 1894 m., ėjo isz vien su anglais, bet turėjo savo atskyrią kasą ir savo urėdą. Ta laikėsi teip tvirtai, kad użsidėjo ir savo krautuve, bet użveizdėtojams krautuvės subankrutijus, unija nepoilgam pakriko.

U ž s i ė m i m a s. Niekur nėra tiek lietuviszkų vertelgų (biznierių), kiek Shenandoah'rio mieste.

Krautuves laiko 17 lietuvių, isz kurių penki turi savus namus, kiti dvylika krautuves samdo. Samdantieji moka ant mėnesio randos nuo 15 iki 45 dol. ir iszmoka per metus sudėtinai 3.156 dolerius vien randos. Anie penki turintieji savastis skaito savo nepajudinamą turtą ant 42.200 dol.

— Mėsinyczios yra Shenandoah'rij 5, isz kurių vienas turi savo namus, kiti gi iszmoka randos į 100 dol. per mėnesį.

Karcziamas (saliunus) užlaiko 59 lietuviai. Isz tų keturiolika turi savo namus; nepajudinamas turtas jų isznesza į 113.500 dol. Likusieji keturiasdeszimts penki, turėdami ant savo vardo „laisnius" (licences t.y daleidimą pardavinėti alkoholį), butus dėl karcziamų randavoja, mokėdami kiekvienas nuo 20 iki 65 dolerių mėnesinės randos. Iszmoka visi randos (skaitlius tikras) \$1536 dolerius per mėnesį, arba \$18,432 per apskritą metą, neskaitant tų, kurie turi savo karcziamas. Už „laisnius" t. y. už daleidimą laikyti karcziamas, kiekvienas „saliunikas" moka į pavieto kasą \$202 doleriu ant metų, arba visi 59 kartu iszmoka \$11.918 dolerių. — Apart to yra Shenandoah'rij dvi pardavinyczios alaus ir degtinės (holesale), kurios tik didesnėmis mieromis pristato gėrymus kaip į karcziamas, teip ir į privatiszkus namus. Yra teipgi kelios vietos, kur paslaptoms alkoholį pardavinėja.

Kriaucziszki užvedimai Shenandoah'rij randas' 4, isz kurių du savo szioipas randavoja, du gi turi savus namus. — Sziauczių yra asztuoni. Szioipas visi randavoja. Randos sudėtinai per mėnesį iszmoka 97 dolerius. — Balberių yra trys, randos iszmoka 25 dol. per mėnesį. — Graboryste užsiima penki. Apart graborystės jie užlaikos arklius dėl nusišamdymo arba turi kokį kitą užsiėmimą, nes isz vienos graborystės neiszgyventų. — Kalvis lietuvis yra vienas. — Lie-

tuvėsikos spaustuvės Shenandoah'rij yra dvi, randos abi ma-
ka 30 dol. per mėnesį. — Pagelbinikų krautuvėse, zeceris,
„drėveriu“ (driver-vežėjas), pagelbinikų prie kriauczių ir t. p.
darbus dirbanczių Shenandoah'rij bus į 47. — Visi gi kiti lie-
tuviai dirba kastynėse prie anglių, kaipo „mainieriai“ (miner)
arba kaipo „lėberiai“ (laborer) t. y. pagelbinikai.

Isz „mainieriu“ nepajudinamą turtą Shenandoah'rije turi
į 39, kurio turto vertė isznesz į \$97.100 dol.

Krautuviniškai turi savasties ant	42.200
Karcziamnikai	113.500
Angliakasiai	97.100
	—————
	\$ 252.800

Ant mainieriu namų abelnai skolos yra menkiaus (į $\frac{1}{3}$
dalį), nei ant savasties vertelgu--biznierių (į $\frac{1}{2}$ *)

William Penn ir Lost Creek. Pusantros angl. mylios
į vakarus nuo Shenandoah'rio yra „peczė“ William-Penn, o
už tos kita peczė „Lost-Creek“, — „Number-Two.“

Lietuvių ten rasis į 97 szejmynas. Pavienių vyrų į 150.
Kasyklos likosi czion atidarytos 1863 metuose. Pirmas lie-
tuvis vienog apsigyveno tik metuose 1872. Tas buvo Jonas
Razmierskis. Pirmutiniai „bizniai“ — saliuonas, o paskui sztoras
m. 1894 ir 1895. Uzdėtojai tų „biznių“ buvo abu lietuviai
protestonai.

Pradžioj m. 1895, per rupestį Jono Kunco užsidėjo Wil-
liam Penn pagelbinė draugystė, po vardu s z v. I z i d o r i a u s.
Isz pat pradzių visi draugystės sąnariai nutarė pri-
gulėti prie „S. L. A.“ ir paēmė isz „Susiv.“ charterį, bet
paskiaus, reikiant mokėti posmertines, daugumas sąnarių nuo
Susivienijimo atsimetė, likusieji susitvėrė kuopą. Metams
praėjus ir kuopa pakriko, dar ten tegyvuoja tik D r a u g y s t
ė s z v. I z i d o r i a u s; skaito sąnarių į 58.

Toliaus bus.

*) Visas szias skaitlines apie Shenandoah'rij darbszcziai surinko T.
Kryžanauckas.

VYGRIAI.

pagal Jul. Bartoszewicz.

Vygriai yra viena iš seniausių ir viena iš puikiausių vietų Suvalkų Lietuvoj. Murinė bažnyčia su ženkla is senoviskos didystės, liekanos kamedulų klostoriaus, didelis ažeras, o aplinkui girios.

Pirmutiniais gyventojais ant Vygrių ažero salos buvo du tyruliai-pustelnikai, kuriuos atlankė vieną kart bemedžiojantis po aplinkines girias karalius Jagėla.

Jagėla tyrulių pasižventimą pagyrė ir ragino, kad priimtu į savo tarpą daugiau draugų, įtaisytų klostorių. Nuo to laiko prasideda Vygrių istorija.

Pagal lenkiskus padavimus Vygrių vardas paeinaš nuo lietuviszko žodžio *v y r a i*. Jagėla mat, kalbėdamas su anais dviem tyruliai-pustelnikais, nuolat vartojęs žodį „vyrai“.

Insitėmiję tą žodį Jagėlos dvarėnai vietą aną pavadinę *V y r i a i s* arba *V y g r i a i s*. Bet tai yra tik padavimas. Po teisybei gi žodis Vygriai turės kitą, sziądien užmirsztą jau, prasmę.

Mislis Jagėlos, kad Vygriuo: e butu įstatytas klostorius, neišsikunijo net iki XVII szmtmecziui. Laikuose vieszpatavimo karaliaus Vladislovo IV, tėvai Kamedulai minykai, regulos szvento Povylo, atvyko į Vygrius ir szalia tyrulių pustelnikų namelių pastatė koplytėlę. Toliaus, darbsztus minykai sujungė Vygrių salą su žeme, iszpildami per vandenį kelią, pastatė ant upės Ganczos (arba Juodosios Hanczos), įpuolanczios į Vygrių ažerą, tiltą. Kada tas pirmas darbas buvo atliktas, Kamedulai pradėjo mislyti apie statymą bažnyczios

ir klostoriaus. Kad amatinikai ir darbinikai turėtu kur gyventi, uždėjo jie prie ažero du kaimu: Szventos Magdelenos ir Burdiniszkę.

Vygrių sala, kur kamedulai manė statyti didelius triobėsinius, buvo žema ir klampi. Reikėjo pirmiaus aną iszdžiovinti, o paskiaus užvežti nauju sluogsniu žemės. Medžius reikėjo gabenti iš tolesnės girios, kadangi ant salos at-akanczių medžių nebuvo. Vis tai reikalavo daug rupesczio ir darbo. Bet kad vi-kas tapo įrengta, įtaisyta, Vygriai į trumpą laiką pasiliko garsus visoj Lietuvoj ir Lenkijoj. Turtas klostoriaus augo ir didinosi kasdien, dėkavojant gausioms aukoms Lietuvos žmonelių.

Karalius Jonas Kazimierius, popiežius Klemensas ir Aleksandra Sa piega, Vilniaus vyskupas, patvirtino kamedulams visas dovanas, gautas nuo Vladislovo IV, t. y. salą ir ažerą, o apart to padidino jų turtus, pavesdamas jiems dalį girios, vadinimos „Uhol“ ir daleido įtais ti karaliskuose miszkuos tris smalynes (smalos arba dervės degituves). Iš to kamedulai labai pasinaudojo. Partraukė jie iszmintingus smalinikus isz Mozurijos ir įtaisė ne tris, bet septynias smalynes. Iszdegintą dervę su didele nauda leido Nemunu į Klaipėdą, o isz ten siuntė į Angliją. Ta kamedulų pramonė trumpame laike juos teip pinigiszškai pakėlė, kad jie tuoj pradėjo ruosztis prie statymo murinės bažnyczios ir murinio klostoriaus.

Apvalė salą, o nenukasdami jos penkių kalvų, apvedė ją aplinkui storą, į kelis siegsnius augsztu muru.

Pasieniais to muro įstaigė visokias krautuves, o viduryj jų pastatė klostoriaus triobas. Ant augszečiausios kalvos formoj kryžiaus įstatė bažnyčią po vardu Nekalto Prasad. Panelės Szv, Kas link dailos ir turtingumo, toj buvo viena iš puikiausių bažnyčių Lietuvoj. Sienos storos į du mastu. Stogas ir bokštai apdengti variu, iszrėdymas puikus — auksas, marmuras ir alabestrai grožino bažnyčią viduj ir isz lauko.

Prieszakij, įeinant ant salos, buvo iszmuriami augszi vartai ir bokštas, kuriame tilpo garsus Vygrių laikrodis, kurį už mylios galime buvo girdėti, kaip rauszė valandas.

Gražiausi vienog buvo erėmai minykų. Pagal regulą szv. Povylo, kamedulai privalo gyventi skyriumi, atskyriose buveinėse. Vygrių kamedulų bakužėlės buvo murinės, mažos bet dailios. Aplinkui kiekviena buvo apipuosztas darželis, takai apodoti me dziais ir kvietkomis parvežbomis isz užrubežio. Viso namelių buvo 10, o prie kiekvienų namelių stovėjo graži koplytėlė. Isz kamedulų gyvenimų plėtėsi puiki regykla ant apielinkės.

Netoli nuo bažnyčios stovėjo dailus namas, vadintas Kancelierių Koplyte.

Gyveno jame tankiai lietuviszkiejie magnatai, kurie, nubodus svietiszkam truckszmui, ant senatvės apistodava dėl atsilsio prie klostoriaus.

Rupindamiesi apie padidinimą ir pakėlimą klostoriaus, negalima sakyti, kad Vygrių kamedulai nebutu rupinęsi apie dvasiszkus žmonių reikalus; spinduliai szviesos krikszezioniszko mokslo isz Vygriu platinosi po visas to kraszt o apielinkes. Nemaž' teip-

gi prisidėjo kamedulai prie pakėlimo kraszt o, prie praplatinimo kulturos aplinkinių lietuvių tarpe. Bestatant murinį klostorių, bažnyčią ir kitus reikalingus triobėsins, kamedulai murinikus ir kitokius amatinikus parkvietė isz Anglijos, Vokietijos ir Italijos, o prie jų pridavė už mokinius vaikus vietinių gyventojų. Skaitome kamedulų kronikose, kad darbą klostoriaus užbaigė jau ne svetimtaucziai, tik vietiniai amatinikai. Apart smaliniezių minykai užvedė Vygrių aplinkinėj geležines lietuves, kurios sziaudien žnomos tik isz vardo: Muckava Ruda, Pieczysko, Hutta, Rudka, Rulnykai ir t. p. . .

Pas savę Vygriuose užvedė kamedulai puikius sodus, partraukė isz užrubežės daug visokių vaisinių medzių, kvietkų, užlaikė bites, užvedė žvėryną. Nuo jų pagerinta sodaunykystė ir bitinikystė platinosi ir tarp aplinkinių gyventojų.

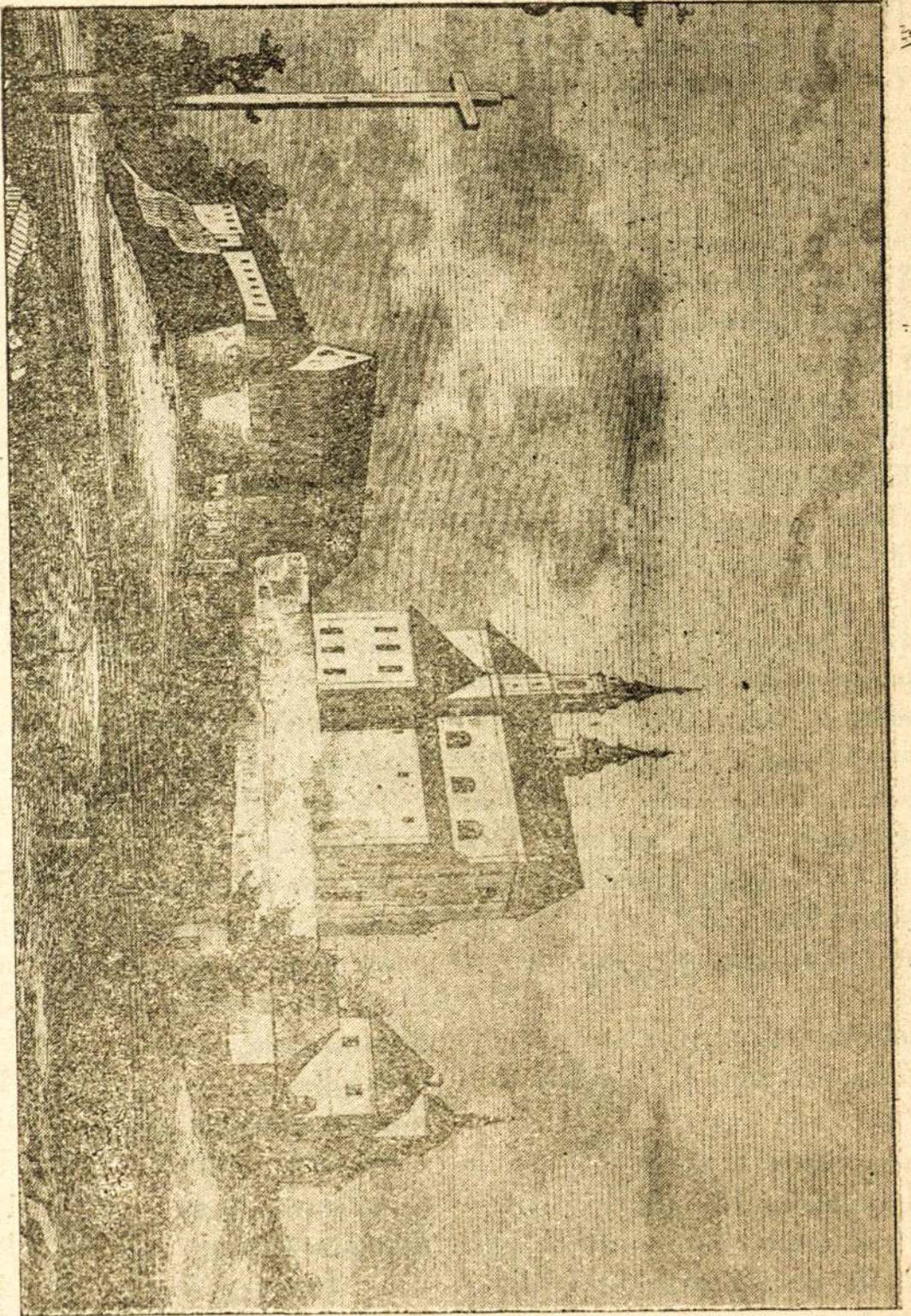
Tą pat galime pasakyti ir apie žemdarbystę.

Turtas, įtekmė ir galybė kamedulų augo neiszpasakytai. Kiemionys dėjo menkas, bet tankias aukas, o magnatai ir lenkų karalius davė dėl klostoriaus užraszus didelius. Po paskutinam padalinimui Leukijos Suvalkų Lietuva pateko Vokietijai.

Tuose tai laikuose Vygrių kamedulų didystė buvo pasiekusi augszečiausią laipsnį. Jų turtai užėmė visą Vygrių pavietą ir rubežiavo su pavietu Kalvarijos, Nemunu ir pavietu Biebrzanų. Vygriu klostorius iszrodė tad kaip o sostapilė neprigulmingos kunigaiksztytės.

Turėjo tad kamedulai placziai ant visos apielinkės ketveriopą įtekmę — kaip o dvasiszkiejie vadovai, kaip o svietiszkiejie mokintojai, nes po jų

VĠĠRAI

ĭtekme buvo užvestos mokslainės kaip Vygriuose, teip ir aplinkiniuose kaimuose. Ne dyvai tad, jog vietiniai gyventojai tai ĭtekmei pasidavė, ir, pirma - visko, s u l e n k ē j o. Vygriuose ir veik visose senovės tų kamedulų valdybose — apie Jielienėvą, Kaletniką, Suvalkus, Szczebrą, Teoliną net Krasnopolį, vietas grynai lietuviszkas, gyventojai, lietuviai iš paėjimo, lietuviszakai sziądien jau nekalba. Platinimu lenkiszkosios karalystės, t. y. lenkiszkos kalbos ir lenkiszkos dvasios kamedulai labiausiai užsiēmė laikuose savo didystės, prie galo XVIII szimtmeczio. Atliko tą savo mierį, sulyginant, ĭ labai trumpą laiką. Inrankiai jų dēl lenkystės platinimo buvo tokie: užvedė lenkiszkus pamokslus, giesmes ir poteriesius priklausancziose jiems bažnycziose, lietuviszkus poteriesius kalbėti draudė net namieje, užvedė lenkiszką kalbą mokslainėse ir asztriai persekiojo kalbą lietuviszką, patys su žmonėmis lietuviszakai niekad nekalbėjo. Užveizdėtojams savo turtų, žmonių perdētiniams, lietuviszakai kalbėti su lietuviais teipgi draudė. Dēlto nedvyvai, kad lietuviystės pamatus savo valdybose greitai pakasė, tuom labjaus, kad toj dalis Lietuvos sziaurėj rubežiavo su Mozurais ir daug mozurų buvo partraukta ĭ Vygrių apielinkę. Pirmutiniai Vygrių ir Seinų vyskupai lenkystės darbą, per kamedulus pradėtą, vedė toliaus ir užbaigė. Kamedulų lenkiszkoji propaganda siekė jau toli ir už Vygrių rubežiaus ĭ pietinę dali pavietų Kalvarijos, Marijampolės, net Vilkaviszchio.

Lenkiszkos giesmės Pietinės Lietuvos parapijose, o yĭ atingai kalbėji-

mas lenkiszky poterių, nesuprantant nė žodžio lenkiszakai, yra tai vis palikai Vygrių kamedulų.

Atėjo vienok ir ant kamedulų nelaimė. Daugumas piktinosi turtais ir minksztu gyvenimu tarnų Dievo. Laikuose Stanislovo Augusto iszėjo net knigelė lenkiszkoj kalboj, po vardu „Doras Cigonas“, kur tarpe ko kito buvo apskaityta, jog ant kiekvieno Vygrių kamedulo pripuolė daugiau nei po szimtą darbinikų, isz kliosztoriaus padonų. Priesiniškai kamedulų kaskart vis dauginosi. Po nupuolimo Lenkijos, kada Vygriai su kitomis dalimis sziądieninės Lenkų Karalystės, buvo patekę po valdžia Prusų, po dviejų szimtų metų nuo laiko apsigyvenimo kamedulų Vygriuose, vieną aiszkią dieną iszgirdo minykai refektoriaus salėj, kad kliosztorius lieka si panaikintas 1).

Mat seniaus visa Suvalkų Lietuva prigulėjo prie Vilniaus decezijos. Kada gi ta szalis perėjo po valadžia Prusų, reikėjo uždėti naują vyskupystę, nes Vilnius buvo priskirtas

1) Su Vygrių kamedulais per ilgus laikus vedė bylą szeimyna Kielvyczių už Surpilos dvarą, prie kurio prigulėjo ĭ 400 valakų žemės ir apie 7 ažerai. Kielvycziai pirkto tą vietą nuo Lietuvos kunįgaikszezių, da laikuose Gedemino, už 50 tukstanczių kapų liet. grasų. Laikuose Jono Kazimieriaus tie Kielvycziai teip pavargo, kad už 100 aukšinių muszinių užstatė Surpilą nekokiam Jurgiui Žembockiui, o tas „zostovą“ pardavė kamedulams, kurie tą dvarą jau ant visad pas liko. Net 1820 metuose da gyvenantiejie Kalvarijos paviete Kielvyczių ainiai ĭneszė rėdai skundą, reika'audami sugražinimo Surpilos, prie kurios dabartiniame laike priguli ĭ 50 kainų ir visas Suvalkų miestas. Rėdas vienok tas pretensijas nepripažino už teisingas, o Kielvyczių dokumentus apgarsino paczių padirbtais.

prie Maskolijos. Vyskupas nominatas Mykola Pranas Karpavyczius davė Prusų valdžiai rodą, kad, panaikinus kamedulų klištorių, vyskudystę uždėtą Vygriuose. Teip ir stojosi. Pirmu Vygrių vyskupų buvo M. P Karpavyczius, garsus aname laike pamokslų sakytojas. Ap-sigyveno jisai Vygriuose. O nelai-mingi kamedulai, palikę savo kliš-torių, savo bažnyčią, savo turtus ir savo sulenkėtas aveles, su aszaromis akyse, iszėjo procesija isz kliš-to-riaus, o paskiaus nuvežti prie upės Nettos, vandeniū nuplauke į Bielenus, netoli Varszavos.

Vyskupystei vienog likos' paskir-ti kur kas ne visi kamedulų turtai; beje, tik Vygrių sala ir metinė alga sumoj 4000 dor. Isz kitų dalių ka-medulų valdybų tapo sutvertos pa-rapijos: Jelenevo, Kaletnįko, Suval-kių, Szczebro, Teolino ir Krasnopo-liaus.

Po vyskupo Karpavycziaus mir-cziai, Vygrių vyskupystė metuose 1823 buvo perkelta į Seinus, kur ir dabartės tebe'r: sziądien Vygriuose yra tik parapija. Bažnyčia apleis-ta, kur nekur tik likę pėdsakiai jos buvusios grožybės. Klištorius ap-tusztėjęs. Daugelis klištoriaus triobų sugriauta. Sodai, daržai isz-nykę, apsuse ir visa apielinkė persi-mainiusi, neatsimainė tik Vygrių ažero pavirszius, o jo vandenyse ir po sziai dieaai veisiasi, atmintis po kamedulų, retos visoj pasaulėj žuvys: „seliavos“ ir „siejos“. Apie siejų įveisimą Vygrių ažere padavimas teip pasakoja.

Vaikszečiojo vieną kart tamsioj nak-tij kamedula, isz paėjimo valakas, po savo bakužę ir mislino apie gar-džias zuvis. kurios randasi Valakų žemėj.

Buvo vidurnaktis ir kaip tik laik-rodis iszsmuszė bažnyczios bokszte dvyliktą valandą, pasirodė juodas ponaitis. Tas buvo velnias.

— Ko nori, velne? — užklausė jo kamedula.

— Duszios tėvelio geradėjo, už kurią kuom nori atitarnausiu!

Dievobaimingas minykas jau norė-jo velnią ženklū szvento kryžiaus nu-vyti, bet atminė apie gardžias žuvis „siejas“, kurios randasi vien tik Va-lakų žemėj, užsimislino ir tarė:

-- Gerai, velne! galėsi mano du-szią pasiimti nuo virsziaus bažnyczios boksztu, bet sziądien da turi parnesz-ti isz Valakų žemės „siejas“ ir užvei-sti jomis Vygrių ažerą.

— Gerai — atsakė velnias ir nulėkė į Italiją.

Tuom tarpu kamedula nuėjo į baž-nyčią, užlipo ant virsziaus boksztu ir kalba poterius. Jau pusiau pirmą. o velnias da negrižta, jau netoli pirmos, velnio da nėra. Sztai, girdi, priesz pat pirmą lyg viesulą kokią lekiant tiesog prie boksztu. Tik, tik velnias ranka norėjo griebti kamedulą, kaip, tas pastumė greit laikrodžio rodyklą, laikrodis: dzan! — pradėjo muszt pir-mą. Dantimis velnias tik sugriežė, nubrėnijo puldamas žemyn bažny-czios kampa, o nupuolęs sutirpo į der-vą. Sėjas vienog, pagal sutarimą, belėkdamas jau buvo paleidęs į van-deni.

Keistucio prisiega.

Vienu uoliausių tyrinėtojų mūsų senovės yra lenkas Antanas Mirzynski. Paraszē jis nemažai straipsnių ir išleido nevieną broszurą apie lietuviską mitologiją, nemielaszirdingai sukritikavo Lasickį, tą, galime sakyti, sutvertoją mūsų „turingos“ mitologijos, 1) o pastaruose laikuose užsiēmē tyrinėjimu paproczių, teipgi religiszkių apeigų senovės Lietuvių. Su vienu jo darbu ant tos dirvos („N ecius cum baculo“) supažindinau jau skaitytojus „Tėvynės“, dabargi noriu praneszti jo tardymą apie Keistucio prisiegą 2).

1351 m. Keistutis prižadējo Liudvikui, Vengrijos karaliui, su visu savo krasztu imt krikosztą ir daugiau ant Lenkijos neužpuldinēti, ir tą prižadėjimą patvirtino prisiega. Szitos tai prisiegos tyrinėjimu užsiēma Mierzynski savo broszuroje. Žino jis apie ją, kaip pats pabrēžia pradzioje savo darbo, isz trijų szalinių.

Pirmu szaliniu yra Petras Suchenwirt, garsus XIV szimtmetyje vokiszkas poetas. Vazinējo jisai isz vienos pilies į kitą ir už pinigų garbino savo eilēse karžygiszkus veikalus tuolaikinių ricierių. Tęsēsi tame

amžiuje neperstojanczios karės Kryžeivių su Prusais ir Lietuviais, ant kurių traukē ricieriai isz visos Europos, ir Petras, žinoma, tankiausiai keldavo į augsztį veikalus savo karžygių, atliktus tose tai karēse. Savo giesmēse jis mini nesykį ir apie Keistucio prisiegą. Teip, giesmėje ant garbės Albrechto, Austrijos kunigaikszczio, jis raszo:

„Ant Rusų žemės drąsiai ir linksmi iszėjo (Liudvikas) su nevienu vertu ricierium, kad Lietuviams padauginti vargų. Atėjo karaliui (Keistucziui) ant nelaimės ir pažemino jį (teip), kad tas pagal stabmeldzių burdą turėjo jam prisiekti, bet žodžio neatlaikē ir prisiegą sulauzē“ 1).

Kitoje vietoje sako:

„Ant Lietuvos drąsiai ir linksmi iszėjo (Puppli) su garsiu Vengrų karalium, kurio szirdis muszē krasztai isztikimamu ir narsybe. Lietuvių karalius mitriai jam pasidavē; stabmeldys sudėjo prisiegą prie kraujo pagal savo budą. Žodis likosi sulaužytas.“

Kitose vietose, kur Petras mini apie prisiegą, naujų paaiszkinimų nesiranda. Taigi nuo Suchenwirt'o patiriame tikti tiek, kad Keistutas, paimtas į nelaisvę, prisiekē „prie kraujo“ ir kad prisiegą sulauzē.

Mierzynski norēdamas isztirti visą tą karę ir iszgalius prisiegos griebēsi kronikų ir specijalizskų istoriszkių veikalų, kokius galējo gauti. Pasirodē, kad istoriszkas bēgis karės

1) K. Skirmunaitė savo veikale *Z n a j - s t a r s z y c h c z a s o w p l e m i e n i a l i t e w s k i e g o* raszo (p. 29): „Jonas Lasickis, rasztinjkas XVI amžiaus... garsiame savo veikalėlyje apie žemaiczių dievaiczius (De diis Samogitarum), nemoksliszka, o kas arsz au, tendentiszka, raszjtame, užsėjo ant lauko lietuviszkos mitologijos... visas piktažoles (chwasty), sutvērē neesanczius dievaiczius, kuriais į klaidą ant t ijų szimtmeczių įvedē užružēžinius ir mūsų mokslinjkus“.

2) *Przysięga Kiejstuta* Poznan, 1894.

1) Norintiis pažinti vokiszką tekstą ir kitus isz galius siuncziu prie paczios broszuros *Przysięga Kiejstuta* p. 5. ir s.

buvo toks (pagal Turoczy ir Dlugosz'a):

Kazimieras Didysis, Lenkų karalius, negalėdamas atsiginti nuo Keistucio ir jo brolio Liubarto, kurie užpuldinėjo Lenkiją ir Rusiją, papraszė Liudviką, Vengrų karalių (buvo sunum jo sesers) sau į pagelbą. Szits 1351 m. surinkęs didelę kariumenę ir susijungęs su Kazimieru sumuszė Lietuvius ties Vladimiru ir Belzu, o paskui patį Keistutį paėmė į nelaisvę. Dlugosz'as vienog raszo, kad Kazimieras atskiroje kovoje paėmė Keistutį, kurs prisiekė, kad su visu savo krasztu priims krikščioniszką tikėjimą, bet sekanczią naktį, sulaužęs prisiegą, pabėgo.

Tuo tarpu kronika Jono vienuolio (Joannes monachus) visai kitaip perstato tą atsitikimą.

Pagal ją Vengrijos karalius iszkėliavo isz Budos 19 Birz. 1351 m. ir per Koszicus, Kriokavą ir Sandomierių atvyko į Liubliną. Czia karalius Kazimieras sunkiai susirgo. Liudvikas, nelaukdamas jo pasveikimo, pats su lenkiszka bei vengriszka kariumene traukė tolyn per tankius miszkus ir po penkiolikai dienų apsi-stojęs nusiuntė pas Keistutį tris Vengrų magnatus, kurie pasilikdami Lietuvių abaze, prikalbino Keistutį eiti pas karalių ir pasiduoti jam ant virszminėtų sąlygų. Taigi kovos ne kokios nebuvo, ir klaidingai Dlugosz'as paduoda, kad Kazimieras atskiroje kokioje muszoje paėmė Keistutį. Lenkų karalius pirmiau isz tiesų buvo paėmęs į nelaisvę, bet ne Keistutį, tiktai jo brolių Liubartą, kurs, sudėjus Keistucziui prisiegą, likosi paleistas isz nelaisvės.

Apie paczią gi prisiegą randasi du

liudyjimu žmonių, kurie ją matė savomis akimis. Vienas jų buvo Sternegge, kurs tarnaudamas kariumenėje Liudviko regėjo prisiegą ir apsakė apie ją Henrikui Truchsess'ui, kurs ir įtraukė jo pasakojimą į savo kroniką. Skaitome joje tuos žodžius (raszyti yra lotyniszkai):

„1351m., dienoj In Dangų Emimo szv. Marijos, Liudvikas, Vengrų karalius, drauge su Kriokavos karaliu ir kariumene, iszėjo priesz Lietuvos karalių. Bet Lietuvos karalius ėmė derėtis, kad priims su savaisiais krikščioniszką tikėjimą ir savo karalystėje užsilaikys ramiai. Ir tas prižadėjimas buvo padarytas su tokia prisiega: paėmė jautį ir akyvaizdoje Vengrijos karaliaus liepė perdurti dvi gįslas ant sprando jauczio; jeigu kraujas gausiai iszeitu, ontu tai geru ženklū apie ateitį. Ir kraujas gausiai iszsiliejo. Tada Lietuvos karalius liepė nukirsti galvą jauczini ir terp jauczio galvos ir kuno eidamas prisiekė, kad jį toks pats likimas sutiktų, jeigu prižadų neužlaikytu“...

Pilingian apraszo tą patį Joannes monachus (jam bent yra priska-toma kronika deszinties metų — 1345 1355 — vieszpatavimo Liudvikas).

Raszo jis:

„Szventėje į Dangų Emimo szv. Panelės atėjo Keistutis priesz szėtrą Vengrų karalius; akyvaizdoje visų sandarą, augszcziau apra zyta, lietuviszka prisiega patvirtino tokiu budu, kad liepė atvesti jautį raudonosszerties ir pririszti prie dviejų baslių (stipites) ir pagriebęs lietuviszką peilį sviedė į jautį ir pataikė jam į gįslą (vena mediana); ir tuojau kraujas iszėjo gausiai, kuriuo tai krauju pats ir visi Lietuviai raakas ir veidus

isztepē, balsiai szaukdami (clamantes) lietuviszkai: „Rogachina roznenachy gosponany“, kas reiszkia: Dievas su mumis ir dusziomis, žvilgterėk ant raguoto. Pažadėta prisiega szendie tapo atlikta (Deus ad nos et animas, cornutum respice; iuramentum per nos promissum hodie persolutum). Ir po tų žodžių nukirto galvą jaučziui ir tiek nuo sprando nustumė, kad Keistutis jats ir kiti Lietuviai per tą tarpą terp sprando ir galvos to paties jaučzio t r i s k a r t u s perėjo.”

Priimdami upraszymą Jono vienuo lio už teisingesnį (turi daugiau iszgalijų, isz ko galima spręsti, kad buvo artesniu liudinįku), patiriame akvyvų dalykų. Jonas raszo, kad jautis, su vartotas prie prisiegos, buvo r a u d o n a s (žalas). Tos spalvos senovės Lietuviai vengdavo savo anko-se 1), isz ko iszeina, kad prie prisiegu raudona (žala) spalva buvo pavelyta, o gal ir butinai reikalinga. Jautis a k y v a i z d o j e v i s ū (cunctis videntibus) tapo pririsztas prie dviejų baslių (stipites). Isz to pasirodo, kad prisiega atsiliko ant gryo lauko, nes ant jos žiurėjo vyriausybe ir kariumenė (cunctis videntibus) ir kad stipites, prie kurių likose pririsztas jautis, buvo paprasti basliai, nes sunku daleisti, kad toje vietoje kaip tyezia butu augę du medžiai, arti viens nuo kito 2).

Kad tas viskas buvo padaryta, Keistutis paėmė ypatingą peilį (kronikierius vadina jį l e t u v i s z k u -

1) Mierzynski raszo, kad iszrodęs tai ant pavyzdžių raszte *Mythologiae Lithuanae Monumenta*.

2) Stipes reiszkia teippat ir liemenį medžio.

lithuanicus), gal peilį vartojamą prie aukavimų, sviedė jį ir pataikė jau. cziui į kaklinę gįslą (vena mediana). Tokiam darbui reikėjo nemažo pakabumo ir iszsilavinimo. Isz to gali pasirodyti, kad Lietuvos kunigaiszciziai, kaip ir kiti senovės stabmeldaszki valdonai, (Graikai, Rymiečiai), turėjo tiesą atlikti kunigiszkas priderytes. Sternegge, tie-a, liudyja, kad ne pats Keistutis metė peilį, bet liepė kam kitam tą padaryti (fecit incidi duas vetas) ir kad aus perkirto dvi (ne vieną) gįslas, bet prisiziurėjus smulkmeniszkam apraszymui Jono, sziam paskutinam reikia labiau tikėti.

Tas, kas atsiliko lygsziulei nebuvo da pati prisiega; viskas tas buvō daroma tiktai dėlto, kad isztirti, ar dievai pristoja ant sulėjimo prisiegos ar ne. Kad kraujas tirsztai praisimuszė (ženklas pavelyjimo dievų), Keistutis su savai-iais priszoko prie jaučzio ir garsiai suriko (clamantes), tuos lietuviszkus (?) žodžius: „Rogachina roznenachy gosponany“. Ką tie žodžiai reiszkia? Neskamba jie visiszkai lietuviszkai, bet greicziau slaviszkai. Jonas vienuolis, užraszęs juos teip, kaip jam nusigido, verczia: „Deus ad nos et animas cornutum respice, iuramentum per nos promissum hodie persolutum“ (žiurėk augszcziau). Deus ad nos atsako, reika manyti, žodžiui g o s p o n a m y (perkreiptu turbut isz rusiszko gospod s n a m i), o cornutum respice atsako be abejo žodžiams: r o g a c h i n a r o z n e n a c h y (c o r n u u m - r o g a c h i n a, o r e s p i c e - r o z n e n a c h y, sulyg. enk. r o z e -

znac, rus. razoznat). Lietuviszkai tie žodžiai skambētu: Pa-
 žinkitisz raguoczio (ar-
 ba žiurėkitį raguotį):
 Vieszpats sumumis. 1)
 Buvo tai, kaip lengva suprasti, nekas
 kitas, kaip linksmas surikimas Keis-
 tuczio, kad dievai yra prielankus su-
 dėjimui prisiegos. Kronikierius pri-
 ėmė tai už prisiegą ir pats jau nuo
 savęs pridėjo tuos žodžius: „... et
 animas ... iuramentum
 per nos promissum ho-
 die persolutum.“

Tiktai dabar prasideda pati prisie-
 ga. Keistutis su savaisiais mirko
 pirsztus kraujyje ir tepa juo savo
 kaktą; paskui pats arba jo pagelbinį-
 kas nukirtęs jaučiui galvą, o atitrau-
 kęs ją nuo kuno, pereina per tarpą
 trisykius, sakydamas kad ir

1) Mierzynskis tuos žodžius: Cornu-
 tum respice, Deus ad nos
 vercziaj: Raguotą žiurėk, Die-
 vas sumumis.

jį tas pats likimas sutiktu, jeigu nea-
 laikytu prizadėjimo 2). Privalėjo
 pereit trisykius, nes skait-
 lius trys buvo laikomas pas lietu-
 vius už šventą. — Ant to pasibaigė
 ceremonija prisiegos.

Iš tos prisiegos galima turėti nu-
 manymą apie visas senovės lietuvisz-
 kas prisiegas. Autorius broszuros
 priduria dar keletą kitų paveizdų,
 lygindamas juos su prisiega Keistu-
 czio, apie kurias aš neturiu vietos
 nė reikalo aiszkinti.

Kiek išvedimuos Mierzynskio yra
 teisybės, aš nebudamas nė archeo-
 liogu nė istoriku, neapsiimu spręsti.
 Vienas tik dalykas nemeiliai puola
 į akį, tai yra, kad Keistutis religisz-
 kose apeigose vartojo rusiszką kalbą,
 t. y. kad tas par excellence
 lietuviszkas kunigaikstis buvo suru-
 sėjęs....

Selimas.

2) Žiurėk liudyjimą Sternegges.

KAIP TOLI ŽMONES NUŽENGE SU LAKIOJIMU.

Žmonės nepasiganėdina tuom, kuom
 gamta juos apdovanojo: jiems paskir-
 ta vaikszczioti ant žemės, bet jie nori
 plaukinėti ant vandens kaip žuvys ir
 skraidyti ant oro kaip paukszcziai.
 Vandnis žmogus jau apvaldė, gali
 juose savo iszminties padirbtais lai-
 vais plaukinėti, kur nori. Apvaldy-
 ti vienok orą nepasiseka. Pakilti nors
 gal, but lėkti kur nori neįstengia.
 Pasikėlęs gali tiktai ten nulėkti, kur
 nunesz vėjas. Prietaisos lekianczios
 priesz vėją, atsakanczios dar žmogus
 neiszrrdo. Priesz mažą vėjelį, arba
 ir priesz vidudiniszką rods įstengia
 jau lėkti, bet priesz didesnį nepale-
 kia. Vėjas stumia žmogaus iszras-
 tas lakiojimo prietaisas ten,

kur jis nori, o ne ten,
 kur žmogus norėtų nu-
 lėkti. Jau senovėje žmonės, pavydė-
 dami paukszcziams, laužė galvą apie
 iszradimą lakiojimui prietaisos. Gre-
 kų krasztuose yra paminėta, kad dar
 priesz Kristaus užgimimą koksai Ika-
 ras bandė lėkti, bet įpuolė į ūres ir
 prigėrė. Mėginimų buvo gana, bet
 daugumas mėgintojų rado galą besi-
 stengdami paukszczius mėgždžioti.
 Sziądien visiems pažįstamą orlaivį
 arba balioną iszrado pabaigoj perei-
 to szimtmečio broliai Mongolfier.
 Jų iszrastas balionas, paremtas ant
 tos oro ypatybės, kad įkaitęs oras
 yra lengvesnis, todėl jeigu balione
 esanti, orą iszildyti, tai tas pakelia

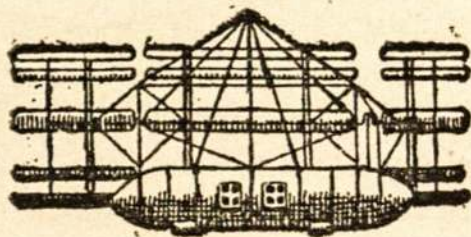
balioną. Vieton szildymo oro szia-
diu paprastai pripildo balioną ko-
kiu nors lengvesniu už orą gazu, kaip
antai hydrogenu, tankiausiai vienog
vartoja paprastą žibininui gazą, kuris
yra keturis kartus lengvesnis už orą.
Bet tokio baliono pajiega visgi ne-
stipri, dėl to ant pakėlimo kelių
žmonių balionas turi but labai didelis.
Puciantis vėjas lengvai nustumia
tokį ten, kur nori. Neseniai, vieton
apskritaus baliono pradėjo dirbti
pailgus cigaro pavidalo; tokį balioną
geriaus gal pakėravinti ir lengviaus
suvaldyti.

Prancuzai Krebs ir Renard prie
tokio baliono pritaisė atsakanczias
maszinas, bet visgi ir toksai orlaivys
galėjo lėkti tik priesz vidutiniszką
vėją, smarkesnis gi vis stumia orlai-
vį pavėjui. Krebso ir Renardo orlai-
vis galėjo lėkti su greitumu 6 metry
arba apie 3 sieksnių ant sekundos
prieszais menką vėjelį, prieszais gi
didesnį tas orlaivys lėkti negalėjo.

Naujausi orlaivystės tyrinėtojai
pripažįsta szitą balioną isz netinkan-
tį, todėl lakiojimui prietaisas sten-
giasi pastatyti ant kitokio pamato,
teip, kad galėtų pakilti į orą be ba-
liono, taigi su pagalba maszinų, ku-
rios stumtu orlaivį su žmonėmis ir į
geidžiamą krasztą. Ligsziol yra jau
keli iszrasti orlaivių tipai. Vieni
pasikėlimą remia ant sparnų, taigi
stengiasi suteikti orlaiviui paukszcio
pavidalą. Ant pasikėlimo augsztyn
reikia tik krutinėti sparnus, ką atlie-
ka atsakanczių maszinos, varymui gi
prieszakin ir kėravinimui yra kaip
ir ant laivų styras, panėszus į pauk-
szcių vuodegą. Antras tirus pa-
remtas ant paneszumo kaip kad vai-
kų vartojami lakunai: oras muszda-

masi isz apaczios į palenktą gorižon-
taliszškai pavirszių, kelia prietaisą
augsztyn. Pavirszių tą tveria at-
sakancziai pritaisyti žėgliai. Žėglių
gali but kelios eilės, taip, paveikslan,
kaip ratai varanti garlaivius, tik ant
tų ratų pritaisyti yra atsakancziai
žėgliai. Žėgliai tie, besisukdami
smarkiai, musza nuo apaczios orą, o
tasai kelia augsztyn visą orlaivį.
Maszinų tam tikslui rods padirbta
diktai, bet nedaugelis isz jų galėjo lėk-
ti. Visgi vienog isz daugelio iszras-
tų, kaip kokiai pasisekė lėkti, bet ne
teip pasekmingai, kaip kad iszradėjai
tikėjosi. 1877 m. Italiszkas inžinie-
rius Forlamini padirbo mažą szriubi-
nį orlaivį, su kuriuom pakilo ant 40
pėdy. Vėliaus prancuzas Tatin pa-
dirbo mažą lakuną, su kuriuom len-
gvai galėjo pasikelti į orą, bet priesz
didesnį vėjilį lėkti negalėjo.

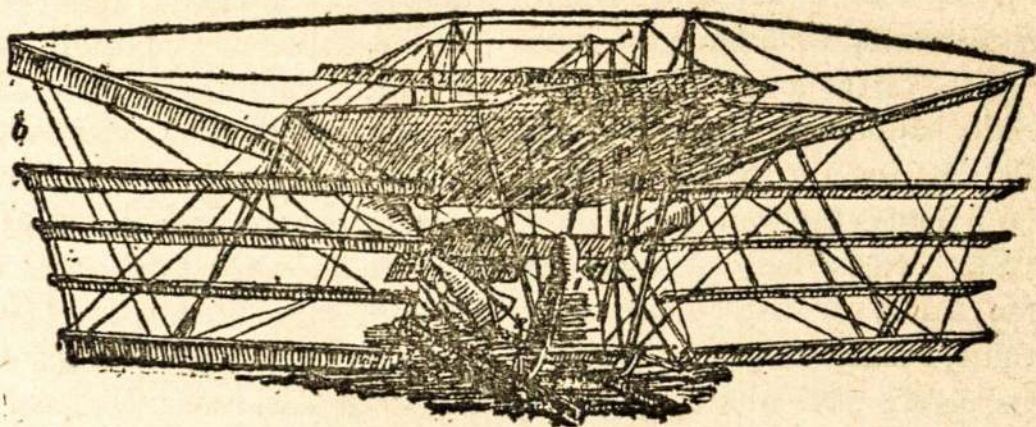
Priesz porą metų profesorius Berno
(Moravijoje) techniszkos mokslainės
Wellner apdirbo plenus žėglinio orlai-
vio. (Pav. I) Mokyti pripažįsta, kad

(Pav. I)

tasai pagal Wellnerio pleną padirbtas
orlaivis galės lėkti, bet jis iki sziol
nepadirbtas, dėl to negalima nieko
apie jo vertę spręsti. Ant to paties
pamato padarė naujo orlaivio modelį
garsus amerikietis, iszradėjas revol-
verinių kanuolų, Hiram Maxim.
(Pav. II) Padirbimas jo krasztuos netoli
100.000 dol., yra tai teip sakant didelės
lakunas, susidedantis isz didelės pa-
lenktos lentos ir kitų mažesniu padirb-

ty išz druto szilkinio audimo. Svērē Itantzel išz Hamburgo (Pav. III) Iki apie 75.000 svarų. Ant pasikēlimo sziol jis daro bandymus tik su mode- reikējo orlaivį padēti ant į ratą su lium, kurisai vienog pakeia vieną

(Pav. II)

dētų szynų. Didelēs pajiegos garinė maszina pakēlē orlaivį nuo szynų ir nuneszē jį ant netolymos pievos. Bepuolant maszinos susidauzē, bet Maxim dirba jas išznaujo. Berlyne inžinierius Hoffman padarē teipgi naują orlaivį išz lengvo metaliaus aliuminium, bet tas negalējo buti išzbandytas, kadangi bevežant ant išzbandymo vietos susidauzē. Bandymus atliko tik su modeliu, sako, tie pasisekē.

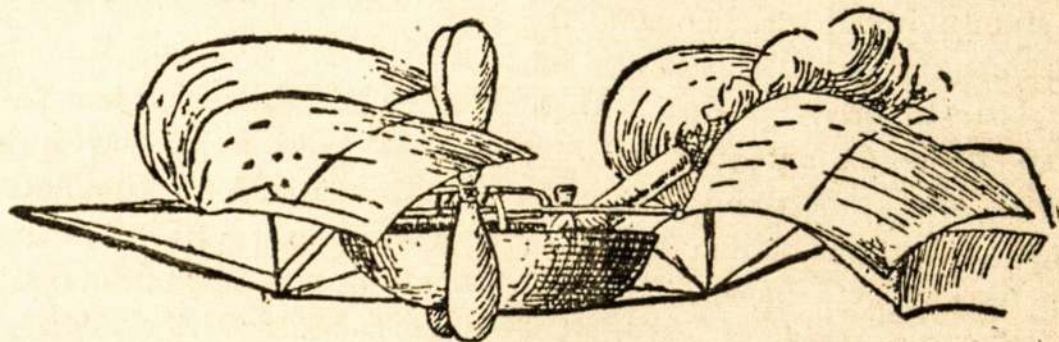
Panaszią prietaisą išzrado inžinie- rius Kress išz Windabono (Viedniaus) bet bandymus atliko teipgi tik su modelium. Atsakancziai pri- taisytas styras privertē paleistą mo-

žmogų ir lakioja ant oro jau tulą lai- ką. Butterstedt išz Ruedirsdorfo, Vo- kietijoje, dirba dabar savo išzmislytą prietaisą, teiposgi sparnuotą, panē- szią į pauksztį, bet ji iki sziol ne- užbaigta ir neiszbandytą, todėl ir spręsti apie tą negalime. Išz visų

(Pav. III)

iki sziol išzra- tų lakiojimui prietaisų, su kuriomis darē bandymus, geriau-

(Pav. IV)

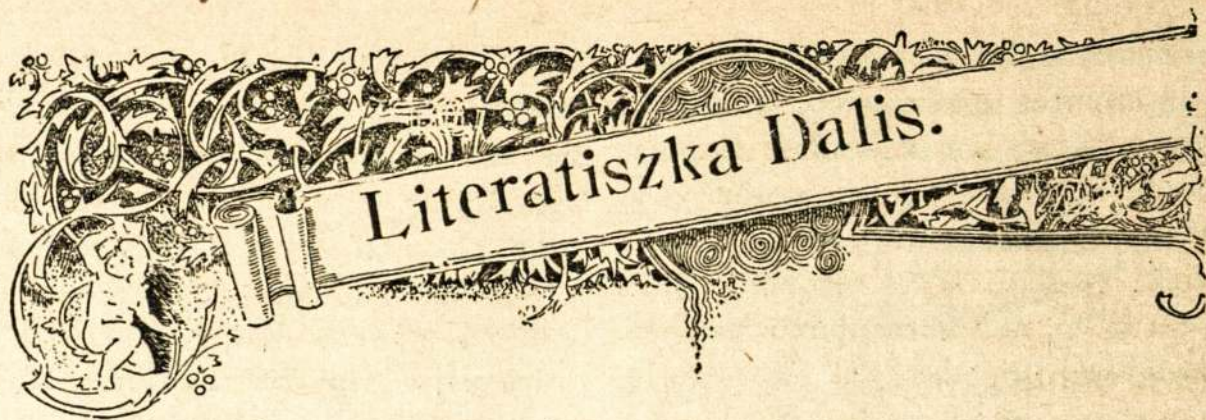
delį lēkti aplink salą ir grįzti į tą pat vietą, išz kurios pakilo.

Prietaisą panēszią į pauksztį, su il- buvo tik su modelium ant Potomac gais sparnais padirbo inžinierius upės. (Pav. IV) Varymui buvo pritaisy-

siai nusisekē prietaisa Washingtono profesoriaus Langleyo. Bandynai

buvo tik su modelium ant Potomac upės. (Pav. IV) Varymui buvo pritaisy-

ta maszina garinē. Paleista prietaisa gi pritaikē garā.
i 1½ minutas nulēkē vienā angliszkā Rēdai visų civilizuotų krasztų szel-
myliā, taigi ant valandos iszpultų pia dirbanczius ant iszriszimo or-
netoli 50 mylių, ir tai pries vėjā. laivystēs ir už padirbimą tikanczio
Prietaisa paleido nuo laivo. Nulēkus žmonių naudai orlaivio nuo seniaus
kiek, pasukus styrā, ji vėl sugrižo turi paskyrę dovanas, Amerikoje yra
prie laivo, nuo kurio buvo paleista. paskirta dovana sumoj 100,000 dol.,
Langleyo prietaisa yra tik pagerinta Prancuzijos Mokslo akademija turi
ta prietaisa Berlyno inžinieriaus Li- ant to paskyrusi 200,000 frankų.
lienthalio, kuriam nebuvo lemta Kareiviszkos valdžios kiekvieno kra-
džiaugtis isz savo iszradimo, kadangi szto didelius užmokētų pinigų tam,
jis, iszlēkęs i orā, apsivertus priesais, kurs padirbtų orlaivį, galiuti lēkti
puolē nuo kelių tukstanczių pēdų prieszais didesnį vėjā. Lig sziol do-
augezio ir užsimuszē. Ant lakioji- vanos tos da niekam nepripažitos,
mo Lilienthal nevartojo garinių kadangi atsakanczio orlaivio da nie-
maszinų, tik rankų pajiega, Longley kam padirbti nepasisekē.

Literatiszka Dalis.

Bobu maisztas.

(Etiudas isz noturos).

Gr. Lelyvos.

Pavel Semenkov, mokytojas pradinės mokslainės, sėdėjo, kaip ant adatų.

Priesz jo stalą stovėjo vaikėzas septynių metų, baltaplaukis, lieknas, paliesėjęs, dėl savo metų labai augsztas, ir placziai atidaręs mėlynas akeles su regimu iszgašcziu žiurėjo ant jo, savo busianczio mokytojo toj kaimo mokslainėje, į kurią jis kątik buvo atvestas. Trisdeszimts asztuonios poros vaikiszkių akelių, terp kurių buvo nemažai kytrų, toje valandoje žiurėjo tai ant mokytojo, tai ant naujai atėjusio, ką tik pirmu sykiu įleisto į tą kaimiszką szventinyezią elementariszko mokslo. Tos akys matomai erzino netiktai atvestąjį, bet ir patį mokytoją.

Ketvirtą syki atkartojo mokytojas tą patį klausymą: „kuo vardu, kiek metų, ir isz kokio sodžio?“ bet klausiamas po senovei buvo bežadziu ir nepajudinamu, ir tik iszgaštis drauge su krasztutiniu nusiminimu, iszraszyti ant jo vaikiszko veido bei jo mėlynose akyse, aiszksiai augo po kiekvienam atkartojimui to pirmo jo gyvenime klausymo.

— Ale jis, pone mokytojau, nieko nesupranta rusziszksai! — bailiai atsiliepė kažinkas isz užpakalinių suolų.

Paulius Semenkov, kuriam per visą jo tarnystą pirmą syk atsitiko toks dalykas, truputį paraudo ir pasiskubino iszszaukti tuojau mokintinį, iszvedusį jį isz tokio sunkaus padėjimo.

— Na- tai eiks- ezia ir padėk! — isztarė jis pratiesdamas, dairydamasis po užpakalines eiles savo mokiuntinių.

Isz penkto suolo pasikėlė vaikas deszimties metų, storas, kresnas, neaugsztas, jau treti metai esąs mokslainėje, ir marsziuruodama; beveik kaip kareivis, priėjo prie mokytojaus stalielio. Pažiurėjo jisai ant naujai atvesto akimis, isz kurių muszė jausmas loenos augsztybės, ir balsu, kokiu unteroficierius klausinėja ką tik priimto į kariumenę kareivį, atkartojo jam mokytojo klausymą kalboje, isz kurios mokytojas nesuprato nė vieno žodžio.

— Jonas Abromaitis, asztuonių metų, isz sodžiaus Budy, to paties valseziaus — atskambino improvizuotas vertėjas, atsigreždamas prie mokytojaus, balsiai, aiszksiai ir monotoniszksai, lygiai, kaip eilė kareivių szauksia: „ra dy sta rat-sia, va-sze vy-so-ko bla-go-ro-dje!“

Mokytojas užraszė žinias į savo knygutę, paskui viename isz kliasos žurnalų papieszė „Ivan Abromaitis“

ir dir-telēšs ant abiejų mokintinių: seno ir naujo, ty liai isztarē: „na, sēs kite ant vietų! jis tegul atsisēda pirmame suole!” Vertējas patraukē naujai atėjusį be jokių ceremonijų už rankos ir pasodino ant pirmo suolo isz kraszto.

Panaszios scenos prasidējo kasdienā. Pavel Semenkov niekados tokio dalyko nesitikējo. Vienuoliką metų ramiai prātarnavo jisai, kaip kaimo mokytojas, savo grynai rusiszkoje gubernijoje, turējo visados prisirizimā savo mokintinių, prielankumą tėvų ir užsitikējimā vyriausybės, mokējo net su valszejiaus starzinomis ir rasztinikais apsiprasti ant tiek, kad jį nesibijoję ir jiems netaikydavo, kaip tai paprastai prisieina daryti rusiszkam mokytojui. Kad didesnē alga ir visokie tarnystos paliuosavimai bei privilegijos, duodamos „ypatoms rusiszkos kilmēs”, perkeliāmoms isz tikros Rusijos į Vakarinį krasztą bei Lenkų Karalystę, prigundē Pavel'a Semenkov'ą ir jis pasiryžo isz gimtinēs vietos persidanginti į teip vadina-mā Sziaurvakarinį krasztą, butent į Kauno guberniją, tą centrą sziaurvakarinēs Lietuvos, jis žinojo tiktai vieną daigtą, kad jis turēs tenai mokinti sodiečių vaikus teippat, kaip ir savo gubernijoje, ir bus tenai tokiu pat „mokytoju pradinēs mokslainēs”, kokiu ir pirmiau buvo. Dēlto jam ir per galvą neperējo, kad kada nors koks nors jo mokintinių galētu nemokėti visai tos rusiszkos kalbos, kurioje jis per visą savo gyvenimą mokino visus sodiečių vaikus, kokius jis kada nors regējo. Dēlto nēra ko ir stebētis, kad Pavel Semenkov, tas „korennoi russkii“, niekur toliau už savo gubernijos nebuvęs ir niekad jo-

kių krasztų nematęs, nusistebējo, pirmusyk pamatęs priesz savą vaiką, kurs rusiszkos kalbos niekaip negalējo suprasti. Vienog isz dvidešimts keturių naujai priimtų vos tik dujėn pasirodē mokancziais rusiszkai, ir tai tik dēlto, kad jie buvo pirmiau lyg pasiuntiniais prie vietinēs valszejiaus rastinyczios, kurioje pilnu ponu buvo rasztinika, sznekantis nekitaip, kaip tik rusiszkai.

Ta aplinkybē įvarē į visiszką nusi-minimā naujai paskirtą mokytoją. Jis ką tik atvažiavo ant savo vietos, į tą Kairėnų miestelį, kur buvo valszejiaus ir mokslainē, visai dar nespējo apsidairyti tarp vietinių sąlygų, ir sztai visai netikėtai regi, kad beveik visi jo mokintiniai nesupranta rusiszkai. Visas tas moksliszkas plianas, prie kurio per isztisus vienuoliką metų teip prisirengē, czia, toje Kauno gubernijoje, netikėtai sugriuvo, ir jis, Pavel Semenkov, pasiliko tokiam padėjime, kad jautē visą savo negumą iszrasti naują plianą. Prisiėjo su visu pirmu mokslainēs skyriū pradėti nuo mokinimo rusiszkos kalbos. Bet kaip mokinti, jeigu Pavel Semenkov nežino lietuviszkai nē vieno žodžio, lygiai kaip tie vaikai, žiurintieji ant jo su didžiausia baimė ir paguodone, nemoka nieko rusiszkai! Pirmi metai, mąstē naujas mokytojas Kairėnų pradinēs mokslainēs, visi arba beveik visi prapuls bemokinant kalbos, kurioje paskui reikēs iszguldinėti paskirtus dalykus, o tuo tarpu iszguldinėjimui tų paczių dalykų yra paskiras tas pats laikas, kaip ir visur. Szit tau boba ir devintinēs (mąstē nelaimingas mokytojas), padaryk dabar, jei nori, kad diktas skaitlius mokintinių iszduotu

• zameną ant paliuosavimo kariszkoje tarystoje! O vienog diduma „muzikų“ siunczia savo sunusį mokslainę vienatiniai dėl tų paliuosavimų.

Ir neužilgo naujai paskirtas mokytojas suprato, kad sąlygos jo gyvenimo czia, Kauno gubernijoje, bus visai ne tos, kokiomis buvo jo gubernijoje. Pirm visko matė jisai savo mokintiniuose daugiau baimės, ne kaip prisiriszimo: tėvai teipgi rodė jam tiktai pavirszutinį mandagumą; toliau vietinis kunigas, kurs podraug buvo mokytojum tikėjimo, elgėsi su juo szaltai ir sausai; ant galo, popas, nors priiminėjo jį regimai nuoszirdžiai, vienog buvo su juo neteip draugiszkas, kaip popas jo gubernijoje. Pas savo naują kaimymą jis jautėsi ne svečiu, bet lyg pavaldiniu. Paszneko-se su popu jautė jisai nenoroms, kad popas tame Kairėnų miestelyje yra lyg koku virsziniku ir tai dėlto, kad yra perstatytoju pravoslaviszko, vieszpataujanczio tikėjimo. Semenkov pradėjo uoliai skaityt visus paliepimus moksliszko apskriczio, ypatingai tuos, kurie isz virsziaus buvo paženklinti žodžiais, „slapta“, „konfidencijonaliszakai“, „visai koafidencijonaliszakai“. Tie skaitymai drauge su pamokinimais bei paaiszkini-mais popo neužilgo pertikrino jį, kad jis yra szitame „sziaurvakariniam kraszte,“ daug didesnė ypata, ne kaip buvo savoje gubernijoje. Suprato jisai, kad czia kaimo mokytojas, atvažiavęs isz gilos Rusijos drauge su vietiniu popu yra paszauktas prie augsztesnės, politiszkos rolės, priesz kurią jo užduotis, kaipo mokytojaus, — mokinti sodiečių vaikus raszyti ir skaityti, turi visai nusileisti že-

myn. Suprato jisai, kad siekiu tų visų cirkuliarų bei paliepimų yra praplatinimas pravoslavijos ir rusiszkos tautystės ir kad jo, mokytojaus, užduoczia yra pirm visko plautinti tą pravoslaviją ir tą rusiszką tautystę. Bet kaip tai atlikti, jis nežinojo; klausdavo popo, bet tas apie tuos dalykus turėjo keistus r. t. imus. Sukydavo pavyzdyn, kad jeigu atsitikus miestelyje gaisri i katalikų bažnyeczioje pirmiaus suskanbiutu ne kaip pravoslaviszkoje varpinyeczioje, tai jis, popas, paskaitytu tokį pasielgimų už paniekinimą pravoslavijos ir praneszęs kam reikia pasirupintu, kad vietinis kunigas užmokētu užtai bausmę. Toks aiszkintojas, žinoma, negalėjo padėti naujam mokytojui iszsipainioti isz tų visų painių, i kurias isz pat pradžių įpuolė, ir Pavai Semenkov pradėjo net gailėtis gimtinių vietų, kur jam buvo tyka, romu ir ramu.

Tuotarpu atėjo žiema, ir szaltis pradėjo jaustis senoje, supuvusioje Kairėnų mokslainėje. Mokytojas dabar buvo užimtas taisymu langų, lipdymu plyszių, kalimu skylių ir kurinimu peczių. Tie užsiēmimai ir rupescziai privertė jį ant laiko užmirszti apie sunkumą savo padėjimo. Prie to jis jau pradėjo apsiprasti su szaltunu kunigo, ir su neužsitikėjimu vaikų.

Vieną szaltą dieną popiet mokytojas gavo didelį laiszką, užpeczėtytą didele peczēczia, su paraszu ant vieno kampo „visiszakai koafidencijonaliszakai“. Gromata buvo nuo inspektori-ans pradinių mokslainių ir teip skambėjo:

„Cirkuliaru globėjo Vilniaus Mokslo Apskriczio, iszleistu 13 d.

Kovo mėn. 1880 m. po No 1718, buvo paliepta mokytojams pradinių mokslainių vaikus visų be skyriaus tikėjimų galiaus dienose vesti į cerkves ant dievmalystės už sveikata ir gerovę Ciecoriszkos Szeimynos. Tuo tarpu iš tikrų szaltinių yra žinoma, kad Kauno gubernijoje tas cirkuliaras aeyra pildomas. Todėl ponas Globėjas pripažino už reikalingą virszminėtą cirkuliarą dar sykį patvirtinti ir paliepia jį asztriai pildyti, uždėdamas busmes ant mokytojų už jo neiszpildymą.“

Prie to officijalizsko paliepimo Pavel Semenkov rado privatiszką laiszką inspektoriaus pradinių mokslainių, kuriame jam buvo prisakyta pirmą karaliską dieną vesti visus savo mokintinius į Kaiėnų pravoslaviską cerkvę.

Dasyk perskaitė mokytojas cirkuliarą ir laiszką ir vis dar negalėjo atsipeikėti. Vostik porą mėnesių buvo jis naujose sau szalyje, bet per tą trumpą laiką suspėjo patėmyti netik pas vietinius, bet ir apilnkinius gyventojus neapykantą pravoslavijos, pravoslaviskos cerkvės ir pravoslavizsko popo. Tiesa, jis dar negalėjo iszaiszkinti sau priežascių tos neapykantos, bet ją atjautė ant kiekvieno žingsnio. Dėlto suprato, kad priverstinas nuvedimas visos mokslainės į cerkvę neapsieis be truckszo ir subruzdimų. Buvo jukgi, mislyjo jisai, kokios nors priežastys, dėl kurių paliepimas, iszduotas dar 1880 metuose per tiek laiko nebuvo pildomas. Ir sztai jam pirman prisieina atlikti tą prisakymą!

Susijaudinęs mokytojas pradėjo greitai vaikszczioti isz kampo į kam-

pą, gailėdamasis, kad atvažiavo į tą Kauno gnbarniją.

Tą patį vakarą Semenkov nežiurėdamas ant bjauraus oro greitai ėjo pas popą; tiktai nežinojo, ar pasakyti visą teisybę ir klausti rodos, ar iszstarti neaiszkiai apie savo sielvartus. Bet po valandos pamislyjęs, kad popas turi žinoti visas valdžios paslaptis, pasiryžo su nieku priesz jį nesislėpti.

Popą jis atrado begerianti su szejmyna arbata; papraszytas iszgerti stiklą, jis apreiszkė, kad kątik pavalgė ir tarė:

— O asz atėjau pas tamistą su svarbiu reikalu.

Popos dirstelėjo ant jo ir pamatęs isz veido, kad mokytojas poteisybei iszrodo rimtai, liepė iszeiti namiszkiam isz kambario.

Kad juodu pasiliko vieni, mokytojas pradėjo tyliu balsu:

-- Szendien gavau cirkuliarą su paliepinų vadžioti karaliaus dienose visą mokslainę į pravoslaviską cerkvę.

-- Na, tai ir gerai! Seniai jau laikas! — atsiliepė linksmai popas.

— Bet pas manę, batiuszka, mokslainėje beveik visi katalikai, kurie nė syk į nebuvo cerkvėje, — patėmijo mokytojas.

— Kas gi isz to? Nebuvo, dėlto kad niekad jų nevedė, o dabar bus, dėlto kad juos pradės vedžioti! — atrēmė popas smarkiu ir asztriu balsu, sumaisytu su nusistebėjimu.

-- Dėlkogi vienog, batiuszka, pirmiau niekas niekur nevedžioje vaikų į cerkvę?

-- Bijojosi, brolau, bijojosi lenkiskų intrigų! Bet asz tamistai sakau: nesibaugink nieko ir pirmą karalisz-

ką dieną visą mokslainę susatyt į eiles ir — marsz į cerkvę!

— Susimilk, batuszka, tėvai vaikų manę paskui suės!

— Nesibijok tamista, nesuės! Czia tuoj yra valszczius, o ir asesorius gyvena netoli.

Pavel Semenkov nusiminė: niekada dar savo gyvenime neprisiėjo jam turėti nekokių reikalų su valszcziais ir policija. Bet palipimas buvo paliepinu, ir jis pasiryžo jį iszpildyti. Užtai kad prisistartino karaliszka diena, jis jau isz vakaro prisakė savo mokintiniams ateiti ant rytojaus iszeiginėse drapanose. Ant rytojaus, jis pats apsirengęs su geriausiu ploszcziu ir apsiavęs naujais czebatais, atėjo į mokslainę ir dirstelėjo ant vaikų. Keleto isz jų visai nebuvo, o daugumas pasirodė paprastose, kasdieninėse drapanose. Ant asztrių mokytojaus klausymų: „dėlto atėjai teip susiterminęs? jukgi buvo prisakyta ateiti szventadieniuose rubuose,“ visi atsakė: „mama nedavė.“

Toks atsakymas pasirodė Semenkov'ui nužvelgtinu. Muzikai užuodė turbut, mislyjo jisai, kad vesiu vaikus į cerkvę, — ir jis pajuto, kad isz to iszeis kas negeras .. Bet pasidrašino ir balsiai ir truputį iszkilmingai tarė:

— Szendie, vaikai, yra diena varduvių ipėdinio ciecoriszko sosto, ir dėlto visi eisime į cerkvę pasimelsti už jo sveikatą. Stokite poromis ir užsilaikykit mandagiai! jokių kalbų nė juokų!

Vaikai sustojo poromis ir ilga eile iszėjo isz mokslainės, lydimi murmėjimais sargo, kurs pildydamas savo tarnystę per ilgus metus žinojo, juog karaliszkose dienose jokių lekcijų neesti, o szendie, sze tau! —

szluok purvus, ką vaikai prineszė.

Tuo tarpu mokintiniai, po vadovyste Semenkov'o, spėriai braukė į cerkvę, kurioje jau prasidėjo varpų skambinimas. Susilygino jau jie su valseziaus kanceliarija; mokytojas nurimo ir rengėsi užsirukyti papierosą. Bet czia staiga isz vieno kiemo iszbėgo pulkas bobų, kurios priszokę prie vaikų, pradėjo klausinėti:

— Kur jus einate, vaikai, kur?

— In cerkvę! į cerkvę! — atsiliepė keliasdeszimts balsų.

— Kaip į cerkvę? kur, į cerkvę? Mes turime savo bažnyczia! Mes katalikai! Szendie bažnyczioje kunigas teipgi laiko miszias! katalikams neiszpuola eiti į jokias cerkves!

Prie tų žodžių bobos apspito visą eilę. Semenkov iszsigando ir nežinojo ką daryti. Aplinkui, prieš save, užpakalyje jis matė tiktai susijaudinusius bobų veidus ir girdėjo smarkius, piktus riksmus. Tuo tarpu minia didinosi: rinkosi netiktai bobos, bet ir vyrai, Semenkov norėjo surikti, kad prasiskirtu ir praleistu jį su vaikais, bet negalėjo: gerklė jam iszdžiuvo ir liežuvis isz iszgašezio prilipo prie gomurio. Vaikai klykdami stengėsi prasimuszti per minią, kas dar didino visatinį sujudimą.

— Prasiskirkit, pasintėlės, prasiskirkite! iszleiskite tuojaus mokytoją! — praskambėjo staiga plonas balsas valseziaus rasztiniko.

Paskui Semenkov iszgirdo storą balsą strarszinos, bet ką starszina rėkė, negalėjo suprasti: turbut liepė boboms eiti namo. Tuo tarpu keiksmiai rasztiniko susimaiszė su riksmiais bobų, verksmais vaikų ir storu balsu starszinos perėjo į baisų krikimą, panasų į užimą girios laike audros.

— Mes visgi neleisime savo vaikų į maskolizką cerkvę! — praskambėjo aischkiai įvirtęs balsas bobos. Po to storos rankos pagriebė verkiantį vaiką ir patraukė į minią. Paskui išsistęse antrą porą rankų, trecia, ketvirta.. Už valandos visi vaikai dingo mynioje įnirsusių bobų.

Sustumdytas, sumankytas mokytojas atlėgo be skrybėlės į valsčiazus rasztinyczą ir nupuolė ant kedės visai nusilpęs. Jautėsi jis teip paniekintu ir sujaudintu, kad nėjo jau į cerkvę, bet nejautė teipgi spėkų eiti namo. Tuo tarpu rasztinikas surasžė „aktą“ apie „pasiprieszinimą“ išpildymui paliepimo „augsztesnės valdžios“ ir padavė popierą mokytojui kad pasiraszytu. Kad Semenkov drebančia ranka paėmė plunksną, vienas iš „szimtinikų“ atnesžė jam jo skrybėlę, sumindžiotą ir visai sunaikintą. Tą dieną popas labai stebėjosi nematydamas ant dievmaldystės mokytojo ir jo mokintinių.

Trecią dieną atsibeldė į Kairėnus asesorius su dviejais policijantais. Tyrinėjimas „pasiprieszinimo paliepimui augsztesnės valdžios“ trankėsi keturias dienas. Valszcziazus rasztinyczia niekados nematė tiek žmonių, kaip per tą laiką. Asesorius smarkavo, keikė ir rėkavo; uriadnikai lakstė ir sznipinėjo po visą miestelį. Mokytojas, starszina ir rasztinikas

pirmutiniai sudėjo savo „paliudyjimus“. Be to buvo sutraukta į 60 liudinikų, bet jie nieko aischkaus nepasakė. Ant nurodymų mokytojaus ir rasztiniko tapo suimtos 27 bobos, motinos vaikų, kurie nustojo vaiksčzioti į mokslainę. Vienog kokio truckszmo pridurė tas tyrinėjimas! Bet ir apie jį neužilgo visi užmiršo.

Semenkov pasiliko ant savo vietos ir pamaži priprato prie vietinių aplinkybių. Laiks nuo laiko girdėjo jisai, kad tokie „pasiprieszinimai“ atsitiko visoje Kauno gubernijoje; patyrė teipgi, kad Žemaiczių vyskupas visomis pajiegomis rupinosi panaikinti paliepimą Vilniaus moksliszko apskriczio, bet nieko nepelnyjo apart sumažinimo savo algos.

Praėjo keletas metų. Vieną dieną, rudenyje, Semenkov, jau apsipratęs su Kairėnais, gavo nuo savo inspektoriaus laiszką su paraszu „visai konfidencijaliszka“ — tokį pat, koks pradžioje jo tarnystos Lietuvoje pridarė jam tiek nesmagumų. Atidaręs kopertą jis atrado cirkuliarą Vilniaus moksliszko apskriczio globėjo apie tai, juog nuo to laiko nė vienas mokytojas pradinių mokslainių Kauno gubernijos neyra priverstas vedžioti savo mokintinius-katalikus karaliskose diense į cerkvę.

Pasirodė, kad szimtas letuviszkų bobų ženklina daugiau, nėkaip vienas vyskupas.

Balsai isz Tėvynės.

Lietuviszkoji kalba mokslainėse.

Ar galima mislyti apie greitą įvedimą lietuviszkosios kalbos į mokslaines Lietuvoj? Žinoma, kad galima, bent Suvalkų Lietuvoj! Lenkiszkas Peterburgo laikrasztis „Kraj“ pranesza, kad rusiszkoji valdžia lenkiszkos kalbos mokinimą Lenkų Karalystės mokslainėse užvesiant bent 10 valandų per sanvaite. Apart to iszguldymas religijos busias pavestas katalikiszkiems kunigams, kurie mokinis vaikus teipat kalboj vietinių gyventojų. Lietuviai sziuom kart iszvien su lenkais privalytų rupintis, kad tie maskolių prizadai butu kuoveikiausiai iszpildyti, o po tam turētu pasidarbuoti, kad įstatymai iszduoti dėl lenkų but pritaikyti ir dėl lietuvių. Ukinikas pernai raszė, kad to lietuviams tuom tarpu pakaktu. Bet noru nereikia pasikakinti, reikia dirbti, agituoti.

Viena, reik žmones prie reikalavimo lietuviszkos kalbos pakurstyti ir

aiszksiai parodyti jiems, ko minėtinai privalo reikalauti ir kaip reikalauti? Daleiskime, kad tą priderystę Lietuvos inteligentai atlieka ir atliko per „Ukiniką“, „Varpą“, „Tėvynės Sargą“ ir populeriszcai, pagal gr. Lelyvos knigą suraszytą broszurėlę „Lietuviai po maskolių jungu“. To bet negana. Reikia, kad mus inteligentai ir maskoliszkaį valdžia apie lietuvių norus painformuotų. Nieks mūsų nepazįs, jeigu mes patys savę neduosime pažinti. Nieks nežinos, ko mes geidziame, jeigu patys nepasisakysime. Maskoliai jei duos mums kokius palengvinimus, tai tik reikalaujant, priversti. Noriu asz czion sakyti, kad Lietuvos inteligentai privalytų lietuviszką klausymą ne vien per savo, bet ir per svetimtautiszkus laikraszezius bepaliivos judinti ir lietuvių reikalus ginti. Kodėl to nedaro? Kodėl laukia, iki koks maskolpalaikis už mus užtars?

Antra trumpa pasauga.

Lietuvystė dabartiniame laike Lietuvoj teip yra giliai szaknis įleidusi, teip placziai iszkerojusi, kad jos szalinikai tveria tarytum atskyrią, sziaudien jau galingą partiją. Idėjoms lietuviystės sanjaučia ne vien lietuviszkai kalbantieji intelligentai, bet daugumas ir isz kalbancziųjų lenkisz-

kai yra toms idėjoms prielankų. Ar nebutu gerai, kad lietuviszkoji partija Lietuvoj turėtų savo organą, kad ir svetimoj kalboj iszeinantį, kurs jos reikalus aiszkintu ir gintu, kurs už lietuvius užtartų, lietuviszkas žinias lietuviams paduota, ypatingai dabartiniame laike, kad lietuviszkoji

spauda Maskolijoje da nėra daleista, o szejp cenzura palengvinta? ypatingai dabartiniame laike, kad daugiau isz lietuviszkujų inteligentų Prusuose ir Amerikoj spaudintus laikraszečius bijo į ranką paimti ir į juos raszyti bijosi?

Beje, „Tėvynės“ rėdytėje randasi szesziuos ar septynios apysakos, paraszytos rusiszkoj kalboje grovo Lely-

vos, kuriose beletristiszkoj formoje sistematiszkai parstatyti neiszmintingi persekiojimai lietuvių per rusiszkuosius urėdņikus. Apysakos raszytos teip, kad maskoliszkoi cenzura jas perleistu. Gal kurs isz lietuviszkujų inteligentų ir apsiimtu jas atspaudinti Rusijoje arba kad ir už ru-bežiaus savais kasztais.

Imkite mus knygas.

Dideliai užgavo nevieną jautrią lietuviszką szirdį žodžiai lietuviuo isz Aszmenės aplinkinės, kurs graudžiai szių metų „Ukinjke“ szaukia: „lietuviai, duokite mums lietuviszkų knygų kogreicziausiai! Labai laukiame! Ar mažai, mislinat, yra tokių balsų Lietuvoje, o da daugiau jų atsirastu, jei lietuviai žinotu, kad tie jų praszymai bus iszklausyti. Pernai užsidėjo Amerikoj „Draugystė Tėvynės Mylėtojų“, kuri pirmutinini mierį buvo pasistaczusi platinti knygas terp Lietuvos prastunėlių. Kaip platinti ir kur platinti? Kas knygas į vietą daduos, kas jas užlaikys, kas iszdalyys? Su takioms tai kliutėmis susitiko T. M. D. ir užduotę savo tuoj perkeitė ant iszdavimo knygų, kurios suverstos kur užkampėj dabar beguli. O kiek tai visokių lietuviszkų knygų guli visokiose pakampėse ir pusta? Imkime pas mus Amerikoj. „Susiv. L. A.“ iszdavė priesz keletą metų „Budą Senovės Lietuvių“, paraszytą Simano Daukanto, dabartės aną knygą retai kam už dyką galime įsiulyti, o kitų „Susiv.“ iszduotų knygų „Europos Istorija“ užklausus per Brooklyno badai seimą, kur dėti, kad anos niekas nebenori skaityti, nei ant juok vienas isz delegatų įneszė, kad reikia sudenginti. Kiti iszleis-

tojai teippat purija, kad iszduotų knygų neturi kur dėti. Kn. Burbos ir kn. Abromaiczio „Bažnytinė Vaplerio istorija“, kurią parengė į spaudą a. a. kn. Gímževskis ik szicl veik visa neiszparduota dulkėse tuno. Ta pat nelaimė patiko daugelį iszdavimų p. J. Paukszečio, prie kurių reikia priskirti net taip svarbią dėl lietuvių knygą, kaip „Simano Daukanto Istorija“. Tokie pat pelėšiai laukia turbūt ir paskutiniajų laikų Amerikos iszdavimus, prie kurių amerikiecziai su tokia energija, ypatingai pereituose metuose, griebėsi.

Keistas dalykas! Lietuvoj prastunėliai szaukia, praszo lietuviszkų knygų, kaip kokio iszganymo, lietuviai Amerikoj ir Prusuose tų knygų turi dėl isz dalinimo galybes, neturi kur dėt, pudo, viena tik kliutis — nėra kam užsiimti jų isz dalinimu.

Rodos, kad „T. M. D.“ su savo pirmu mieru neatsakanczioj vietoj užsidėjo. Draugystė dėl platinimo, dalinimo lietuviszkujų knygų seniai jau turėtu buti Lietuvoj ir Prusuose. Nekuris inteligentas 1 Varpo 1898 m., teisindamas visus tuos daktarus ir urėdņikus lietuvius, kurie gyvena Maskolijoje, kalba, kad tokie, gerai uždirbdami, pasirengę yra pinigiszškai lietuvius ir lietuvisz-

kajį klausymą szelpti. Ir tai ne pro-
szalį! Tegul deda aukas dėl platini-
mo lietuviszkųjų knygų. Bijosi, ne-
gali uždēt draugystę, tegul siunczia
aukas, daleiskime, kad ir į rėdystę
„Ukiniko“, „Ukinikas“ isz savo
pusės tegul atveria du szaltiniu: vie-
ną, į kurį plauktu dėl platinimo lie-
tuviszkųjų knygų pinigai, o kitą, į
kurį plauktu knygos. Pinigai reika-
lingi dėl apmokėjimo kasztų persiun-
timo, perneszimo knygų per rubežių
ir t. p.. Skaitlines įplaukimų ir isz-

leidimų „Ukinikas“ galētu garsinti.
Norintiejie gauti dykai knygas dėl
iszdalinimo turētu buti žinomi tau-
tieceziai.

Toks mano abelnas užmanymas.
Rodosi įvykdinti aną butu nesunku,
o nauda but neiszpasakytai didelė.
„Susiv. L. A.“ ir kitos labdaringos
draugystės Amerikoje su džiaugsmu
dėl to kito mierio siųstu savo iszduo-
tas knygas, kurios dabartės be naudos
guli. Ką ant to užmanymo pasākys
Europos tėvynainiai?

Isz Peterbugo.

Lietuviszkas klausymas, sako
„Tėvynės Sargas“, pakeltas masko-
liskame laikrasztije „S. Peterb. vie-
domosti“, pasklydo net ir už rube-
žiaus, tą klausymą atkartuoja lenkisz-
ki, prancuziszki ir Serbijos laikrasz-
cziai, kaip paduoda „Tėvynė“. Mas-
koliai pasijutę tokiamę, padėjime kaip
anas kaulus iszbēręs: „gėda rinkt, gėda
likt“, griebis už melo. Ministerija
Vidaus Dalykų siuntė straipsnį pas
Suvoriną, redaktorių „Novoje vre-
mia“, kuriame stengėsi darodyti
nereikalingumą lietuviszkos spaudos.
Dovanokite, paklydau sakydamas
„stengėsi darodyti“: tiesiog — me-
luoja, o maskolių melas tame dalyke
teip aiszkus, kaip kad pasakycziau,
jog Ryga stovi ant Nemuzo upės.
Ministerija savo straipsnije buvo pa-
sirēmusi ant to, kad lietuviai jau vi-
sai sulenkėjo arba susimaskoliavo —
„oslavianilis“ ir niekas nebekalba
grynai lietuviszškai dėlto ir spanda
lietuviszkoje kalboje jiems jau nerei-

kalinga ēsant. Suvorinas, nors tikras
maskolius ir rusofilas, vienog apie
teisingumą Ministerijos pažiurų tame
dalyke paabejojo ir klausė patarimo
pas p. Plaszycki, didį žinovą lietuvių
praeitės ir dabartės. Ponas Plaszc-
kis anam tuoj atsakė, kad lietuvisz-
koji kalba kaip buvo, teip ir tebēr ir
jeigu koks maskolius nuvažiuotu į
Savalkų gub. nemokėdamas lietuvisz-
kai kalbėti, tai ir badu nu-stiptu“.
Suvorinas, matyt, da turi kibirkstė-
lę žmoniszkumo; tą straipsnį atmetė
nespaudęs.

Atsirado ir kitas maskolius-galvo-
czius, Pobiedorosevo augintinis,
Solovjovas didžiausis lietuvių
prieszas ir smaugikas Petrapylėje,
kursai pradėjo siulyti 2000 rub. tam,
kam atsiras noras iszduoti lietuviszką
kalendorių maskoliszkomis litaromis,
bet ir tas ant niekų iszėjo, kad lietu-
viai su pasiszliksztėjimu atmetė jo
užmanymą.

Naujas padavadjimas parubežiniams sargams.

Nuo 13 d. Kovo szių metų, paduo-
da „Lietuva“ maskoliszkiems paru-
bežiniams sargams ant vokiszko rube-
žiaus likosi iszleistas naujas padava-

dyjimo kaslink pasinaudojimo isz gin-
klų prie gaudymo kontrabandnikų.
Seniaus, jeigo kontrabandnikas perė-
jęs isz Prusų per rubežių, ant paszau-

kimo rubežiaus sargo numetė nasztą, žiaus į Siberiją. Mat kaip maskolpakokią neszė, tai į bėgantį neszaudavo. Dabar gi įsakyta, jeigu perėjęs per rubežių ir numestu nasztą, o pats stengtusi pabėgti, tai sargas privalo jį sulaikyti ir jeigu bėgantis ant paliepimo nesustotų, tai sargas turi tiesą szauti į bėgantį.

Padidintos liekasi ir bausmės parubežiniams sargams už peleidimą žmonių per rubežių. Pagal dabar iszleistą caro ukazą, kiekvienas aficieras, kareivis, muitinyczios urėdnikas, kurisai už dovanas ir pinigus perleistu kontrabandniką per rubežių, turi but iszsiqstas ant viso am-

žiaus į Siberiją. Mat kaip maskolpakokią neszė, tai į bėgantį neszaudavo. Dabar gi įsakyta, jeigu perėjęs per rubežių ir numestu nasztą, o pats stengtusi pabėgti, tai sargas privalo jį sulaikyti ir jeigu bėgantis ant paliepimo nesustotų, tai sargas turi tiesą szauti į bėgantį.

Padidintos liekasi ir bausmės parubežiniams sargams už peleidimą žmonių per rubežių. Pagal dabar iszleistą caro ukazą, kiekvienas aficieras, kareivis, muitinyczios urėdnikas, kurisai už dovanas ir pinigus perleistu kontrabandniką per rubežių, turi but iszsiqstas ant viso am-

Lietuviszkas teatras Rygoje.

Kaip prānesza laikraszcziai, maskolizkosios valdžios daleido Rygoj teatralizką parodymą lietuviszkoj kalboj (ar tikt czia ne bus klaida? gal latviszkoj?), ko iki sziol nedaleido dar niekur Maskolijoj. Atloszė rygiecziai komediją verstą isz lenkiszkos kalbos. Ant teatro suvažiavo lietuviai isz Mintojaus, Revelio, net isz Sziaulių ir kitų miestų. Jeigu tai teisybė, ką laikraszcziai paduoda, tas rodytų vien, kad maskolizkos valdžios, darydamos menkus paliuosavimus kitur, ne Lietuvoj, nori apmeluoti svietaį ir parodyti kad lietu-

vių pasiskundimai yra neteisingi. Tokiais be vertės paliuosavimai tikisi nutildyti nors tuom tarpu lietuvių svarbesnius reikalavimas, kaip antai daleidimą neteisingai uždraustos lietuviszkos spandos. Tegul bet, raszo „L etuva“ menki kituose krasztuose lietuviams maskolizkų valdžių neva paliuosavimai nenužadina lietuvių Tėvynėj, tegul nepasiganėdina jų tokiais menkais paliuosavimais, bet reikalauja visų jiems prigulinczių tiesų, o nėra abejonės, kad, reikalaudami be pailsio, ankszcziaus ar vėliaus savo tiesas atgaus.

Tėvyniszka Kronika.

P e t e r b u r g o Labdaringoji Lietuviszka Draugystė 1897 metuose turėjo 61 sąnariį. Isz tų 7 buvo moteriszkės, 7 kunjgai. -- Pernai draugystė laikė vieną koncertą ir vieną teatrą, isz ko gryno pelno į kasą įėjo 450 rb. — Ant teatro buvo perstatyta komedija „Amerika Pirtij“. — Pradžioj 1897 m. draugystės kasoj buvo

1870 rub., surinktus pinigų draugystė dalina betureziams studentams ir szejp reikalaujantiems paszelpos lietuviams.

L i u d v i n a v o (Suv. gub.) klebonas kn. Orentas beskaitydamas naujo Seinų vyskupo atsiszaukimą, beaiszkindamas jį žmonėms, atrado, buk vyskupas draudžia skaityti lietuviszkas knjgas. Nelabai man rodos

vyskupui Baranauckui toks iszradi-
mas patiks, kad apie jį iszgirs.

A p i e A s z m ē n u s (Vil. gub.)
lietuviszkoji kalba nyksta. Seniai
da moka lietuviszkai, bet jaunumēnē
lietuviszkai kalbėti jau nehenori.
Europos lietuviai, ginkite tą Lietu-
vos dalį!

I s z S t a k l i s z k ē s (Vil.
gub.) korespondentas į „Vienybę“
raszo, kad žemē apie juos prasta,
turtingų ukinikų nėra, todėl ir į mok-
slus einančių ukinikų vaikų nesi-
randa. Esą keli iszėjusie mokslus
Veiverių seminarijoj (Suv. gub.) bet
jie Vilniaus gub. negali gauti vietą,
kur mokintojais yra vieni burliokai.

Vietiniai Rupescziai.

Kun. Aleks. Burbos paminklas.

Kaip dideliai Amerikos lietuviai
guodojo nuopelnus a. a. kun. Burbos.
padėtus dėl lietuviystės Amerikoj,
matyt isz to, kad tuoj po jo myriui
pradėjo rupintis apie pastatymą dėl
jo paminklo. In antrą dieną po a.
a. vėlionio Burbos palaidojimui, ant
tulo susirinkimo, likos iszrinktas
tuomlaikinis komitetas dėl rinkimo
aukų. Buvo tarta, kad pinigai butu
siuncziami į kasą „S. L. A.“, o ko-
mitetas dėl parupinimo pleno ir dėl
užsteliavimo akmens bus rinktas su-
vis privatiszkai. Vardą jų negarsi-
name, laukiame ką visuomenē pasa-
kys.

Paaukavo „in cash“ K. M. K. \$75

„ „ „ J. \$25

Tuoj po palaidojimui pas Centr.
Susiv. Komitetą atėjo laiszkas, ku-
riame vardan dviejų ar trijų „Susiv.“
kuopų isz Nanjosios Anglijos buvo
reikalauta, kad Susiv. Organas „Tė-
vynėj“ butu patalpintas apraszymas
a. a. vėlionio gyvenimo ir įdėta jo
fotografijo 1) arba kad net atskyrią

1) In szį N. suspėjome paduoti apie gy-
venimą ir darbus a. a. kn. Bu bos tik pagal
prakalbų laikytą laikę jo laidotuvių (Žiu-
rėk Susiv. Reik.) Kitam N. patalpinsime
didesnį jo paveikslėlį ir praneszime pla-
eziaus apie jo darbus.

knįgutę „Susiv.“ savo kasztais ant
jo garbės su jo paveikslėliu iszleistu.

Philadelphijos vėl lietuviai, per
susirinkimą draugystės Petro Armi-
no, d. 3 Balandžio, prijauczia jau,
kad neužilgo užsidės komitetas dėl
pastatymo paminklo dėl to mus kar-
szto tėvynės mylėtojo ir aukauja
ant paminklo 5 dol.

„Dirva“ 2 N. rodija, kad Ameri-
kos lietuviai ant garbės a. a. kn. A.
Burbos. surinkę aukas įsteigtu dėl
einančių į augsztesnius czion
Amerikoj mokslus lietuvių įsteigta
jo vardo lietuviszką stipendiją.

Visi tie užmanymai kilo veik vien
kart.

Kn. A. Burba teip dideliai dėl
Amerikos lietuvių yra užsitarnavęs,
kad mes ant jo garbės paskiaus tver-
sime gal draugystes, kliubus, įsteig-
sime ir stependijas, bet pirmių pir-
miausiai vietą, kur jis per tiek metų
gyveno, aną Plymoutho lietuviszką
kalnelį, vietą, kur ilsisi dabar amžinai
jojo kunas, turime paženklinti akme-
niu.

Paminklas pagal daugumos nuo-
monę, turētu kasztuoti bent netoli
1000 dolerių. Ant paminklo bus
iszskaptuotas jo paveikslas (binstas).
Geriausiai butu, kad paminklas sto-

tu ne nuoszaliai ant kapinių, tik szamoutlo bažnyčią, į kur su laiku gal le arba prieszais lietuviszkąją Ply- ir kunas jo galētu but pernesztas.

Reikalas vienodos ortografijos.

Lietuviszki laikraszcziiai ir lietuviszkų knygų raszėjai ir iszdavėjai, kaip Prusuose teip ir pas mus Amerikoj neprisilaiko vienokios raszybos; vieni teip, kiti kitaip raszo. Užtēmijo tai ir Varpas ir N. 1 szių metų, -tengēsi tą skirtumą aiszkiai lietuviams parodyti ir kvietē prie vienybės ir sulyginimo lietuviszkojo alfabeto.

Kas link mus amerikiecių, „Lietuva“ teisingai sako, kad tą įvedima priderētu atlikti Europos lietuviams inteligentams, kadangi jie yra ir skaitlingesni ir ju pajiegos, kaip materijaliskos teip ir intelektualiskos, yra didesnės. Jiems tai priderētu iszleisti kuodaugiausiai visokių knyguczių dabar „Varpo“ vartojamu alphabetu, parupinti tuom alphabetu spaustus pradinių mokslinių rankvedžius, o ypacz iszleisti lietuviszką gramatiką su „Varpo“ ortografija. Tuom budu jie pripratintu visus lietuvius prie savojo alphabeto, o priverstu ir Amerikos knygų iszleistojus aną vartoti. Ant paraszymo gramatikos jug ir konkursą Amerikos lietuviai paskyrē!

„Bet szia dien Lietuvos inteligentai mažai kuom prie musų darbų prisideda. Argi žingeidu todēl, jeigu Amerikos lietuviai ne nori eiti Lietuvos mieganczios inteligencijos nurodytais takais? Ant to reikia nuopelnų, o ne miego ir rinkimo pinigų Maskolijoj!” raszo „Lietuva“. „Garsas“ vėl svarstydamas apie tą klausymą, sako: „reikėjo, teisybē, skaitlin-

gesniems Europos inteligentams buti lietuvių kelvedžiais, bet kad juos tingiāys apēmē, kad jie ne tik patys neiszleidžia veik jokių knygų, bet nē savo rankraszczių neprisiunczia į Amerikos redakcijas, kur greitai rastu iszleistojus, tai tegul jie sau ilsisi pakajuj. Amerikos liet. laikraszcziiai tegul daug jų nepaiso, tegul nelaukia, kol jie privers vartoti savo ortografiją (per ilgai gal reikētu laukti), bet tegul pasinaudoja isz ju geros rodos ir be ju prievartos sueina nors sziamė dalyke į vienybę. Lietuviszkų laikraszczių Amerikoj ne kas žin kiek, ir reik tikētis, kad jie visi (gal iszēmus vieną „Saulę“) apsiims kiek permaintyti dabartinę savo raszybę, pagal raszybę „Varpo“ ir „Ukinjko“, kuri pripažinta už pa rankiausią ir turi daugiausiai szalinių knygų“.

„Taigi reikia tik Amerikos lietuviszkiems laikraszcziiams apie tai sutikti. Iki Naujų Metų vargu butu galima visiems priimti vienodą raszybę, o nuo 1899 Naujų Metų, galima svajoti, visi Amerikos liet. laikraszcziiai jau iszeis su vienoda raszyba, vienkioj raszyboj iszleis ir knygas.

Taigi iki Naujų Metų tegul laikraszcziiai nuodugnai apsversto szį svarbų klausymą“.

Kas link „Tėvynės“, tai ateinantis Seimas su džiaugsmu mislinu sutiks iszleisti savo organą tokioj raszyboj, kokioj iszeis ir visi kiti arba bent daugumą lietuviszkųjų Amerikos laikraszczių.

Isz Anglekasykiu.

Straipsnija „Lietuviai Amerikoj“ iszrodėme jau mes, kad didžiausias procentis lietuvių gyvena Pensylvanijos antracito aprubyj, dirba prie anglių. Apart lietuvių antracito kastynėse dirba lenkai, slovakai, rusinai, italai, vokiečiai ir t. t.

Paskutinė legisletura Suv. Valst. įkunijo „mainų biurą“, o ant pirm-sėdžio to biuro paskyrė R. Brownlee. Tas renka dabar statistizkas mainų žinias. Ir teip: 150 brėkeriuose kietųjų arba antracito anglių, kurie ant jo užklausių davė atsakymus, rado 59.823 darbinikus. Isz to skaitliaus cziagyčių buvo 23.402, naturalizuotų kittauczių (t. y. pastojusių ukėsais Suv. Valstijų per naturalizaciją) — 18.561, neturinczių amerikinių popierų, t. y. ne ukėsų — 22.860. Isz naturalizuotų ir nenaturalizuotų isz svetimų žemių atėjusių darbinikų $\frac{1}{4}$ arba bent penkta dalis puls ant lietuvių.

Minksztųjų anglių aprubiuose 400 anglekasyklose, kurios atsakymus prisiuntė, Brownlee suskaitė 69.903 darbinikus. Isz tų czia gimusių rado 23.675, naturalizuotų — 14.691 ir neukėsų 21.537. Minksztosiose anglyse lietuvių randasi menkesnis procentas, nei kietosiose.

Reikia užtėmyti, kad paskutiniuose metuose produkcija kietųjų anglių pradėjo mažintis, o produkcija minksztųjų pradėjo didintis, dėl to, kad minksztosios anglys yra daug pigesnės. Metuose 1897 kietųjų anglių Pensylvanijoje iszimta ant 1.126.976 grosų (grosa — 144 tonai) mažiau nei 1896 metuose. Isz to iszeina, kad darbai kietosiose anglyse mažinaisai, o minksztose didinasi. Daugumas lietuvių isz antracito aprubių jieszko darbų minksztųjų anglių kastynėse.

Vietinė Kronika.

§ W a t e r b u r y j antroji draugystė „Did. Liet. Kun. Gedemino“ uždėjo savo krautuvę valgomųjų daigtų. Szv. Kazimieriaus draugystė Waterburyj laiko panėszią krautuvę jau netoli trys metai. Metinio ap-sivertimo turinti į 100.000 dolerių

§ S h e n a n d o a h . Vidurinėse dienose Kovo mėnesio pobažnytinėj Shenandoah'rio salėje buvo laikytas pirmutinis „mitingas“ naujos politizkos organizacijos, užsidėjusios mieste Shenandoah'rij po vardu „Susivienijimas tiesos lietuvių“. Mieris tos organizacijos ēsas pakelti lietuvių dorą ir kilti politikoj.

§ P h i l a d e l p h i j o s vakari-

nė dėl lietuvių miesto apmokama mokslainė likos' uždaryta 16 d. Kovo. Bus atidaryta naujai tik Spalių mėnesij. Isz viso lankė pereituose metuose mokslainę į 160 lietuvių. Visiems yra džiaugsmas, kad lietuviai teip griebiasi prie mokslo.

§ P h i l a d e l p h i j o j , uždarius vakarinę miesto mokslainę, lietuviai, nenorėdami paliauti mokinesis ir karsztame vasaros laike, atidarė mokslainę prie abiejų savo kliubų. „Lithuanian Independent Club“ mokinsis panedėlais, utarnikais, ir sere-domis, o „Gedemino Kliubas“ ket-vergais, pėtnyczioms, ir subatomis, nuo 8 iki 10 valandai vakare. Mo-

kins abiejo-se klubuose p. Jociš. Mokslinę galės lankyti ir neprigulintieji į klubą.

§ *Mt Carmiū* teatralizka knopa per atvelykį turėjo perstatymą „Meilė už pinigus“; po teatrui buvo giesmės.

§ *Collomsville. Pa.* Vienybė pranesza buk lietuviai protestonai, kurių ezion matyt diktokai yra, ketina uždėti savo parapiją. Butu tai pirmutinė Amerikoje lietuviszka liuteronizskos izsipažinties parapija. Daug lietuvių protestonų randaši Shenandoah'rij ir apielinkėse, kur teip pat lietuviszka parapija galētu gyvuoti, bet anie paprastai tikėjimiszkuose dalykuose laikosi su vokiecziais. Pačina Amerikos lietu-

viai protestonai daugiausiai izs Suvalkų gubernės.

§ *Tēv. Myl. Draugystė* turi kasoje 158.35, pinigai yra pas draugystės kasierių p. J. Milianeką.

Draugystės kasztais atspaudintos knygos: „Keistutis“ 4000 exempl. ir „Orleano Mergytė“ teippat 4000 exp.

§ *Krebs, Ind. Ter.* užsidėjo nauja lietuviszka pagalbinė draugystė po vardu szv. Juozapo.

§ *Baltimorėj* užsidėjo teippat pagalbinė draugystė po vardu Did. Liet. Kun. Keistucio.

§ *Terre Haute ir Danvillėj.* III teipgi užsimezgė naujos draugystės.

Isz Prusu Lietuvos.

Kandidatai į parlamentą

Ketverge, Kovo 3 diena, „Liet. Skyrymo Draugystė“ laikė didelį susirinkimą Žibuose, pas Szilokarcziamą. Buvo ant susirinkimo apie 80 lietuvių. Visos prakalbos sukosi apie izsiskyrimą lietuviszkų pasiuntinių (kongresmonų) į ciecorystės parlamentą, kuris bus 16 Birželio szių metų. Kandidatais tapo paskirti.

Klaipėdos ir Szilokarcziamos pavietams, p. J. Smalakys izs Tilžės.

Ragainės ir Pilkainio pavietams, p. D. Zaunius izs Rokaiczių.

Labgavos ir Vėlavos pavietams, p. Lapaitis izs Laukų.

Tilžės ir Pakalnės pavietams kandidato dar nėra, bet taji paskirs ant busianczio susirinkimo Tilžėje.

Yra dar nemenkai lietuvių pavietuose Stalupėnų ir Galdapės, kurie lygiai galētu savo kandidatą statyti, bet tuose dviejuose pavietuose niekad nebuvo nei jokio lietuviszko susirinkimo. Sziuom noriu atkreipti atydą „L. S. D.“ komiteto, kad ir į tuos pavietus nusiųstu kokį agitatorių, kursai pabudintu tenais lietuvius. Galdapės paviete yra dar lietuvių apsziai parapijose Dubinų ir Žydkiemio.

Gumbinės ir Insruczio pavietuose lietuvių yra jau labai menkai teip, kad ezion neapsimoka statyti kandidatus. Lietuviai czia suvokietėje.

Vokiecziai, norėdami užkirsti lietuviams kelius, pliauszka nebutus daigtus. Sako, kad lietuviai nori nuo Vokietijos atsiskirti ir susivienyti su Maskolija arba Lenkija, nes tenai gyvena daug lietuvių, kurie nori atgaut savo patvaldybę ir sugriauti Vokietija. Jie kaltina draugystę

„Byrutę“ už visą lietuvių budimą, kuri pradėdame teatrus paėmė tokias tragedijas ant scenos, kurios yra pilniausios neapykantos priesz brolius vokieczius. Tose tragedijose esą parodyta, kad vokiecziai platindami krikszczionystę tarp lietuvių, plėszė, žudė ir degino viską — teip užmėtinėja vokiecziai arba geriaus sakant suvokietėje lietuviai, kaip Kursai Trauszys ir daugelis kitų, kurie yra didžiausias lietuvių prieszais. (Vien. L.).

DUOKIME PAGELBA.

Nekuris B. atsiszaukia isz Prusų į Amerikos lietuvius, kad mes Prusų lietuviškus skyrymų kavoje kiek materijalizškai t. y. pinigiskai paszelptume. Partijos – raszo jis į „Vienybę“ – isz kailio neriasi lenktynuodamos, o mes budami toje sriovėje turime kartu plaukti. Terp tokių lenktynių ir teip smarkios kovos pasidaugina ir kasztai, kurių (t. y. pinigų) mes nedaug turime. Paszkolykite mums, paaukaudami po kelis graszius, o ateitėje su palukais

atiduosime, ir tvirtinu, kad ateis laikas, kad susipras musiszkliai, tada stengsis atiduoti skolą ne pinigais, bet meile. Jug mūsų iszlaimėjimas szioje kovoje suteiks garbę visai Lietuviai, nes taps užgėdyti visi tie, kurie visur, teip Vokietijoj kaip ir Maskolijoj giedojo lietuviams amžiną atsilsį, dabar pasirodys jų melagystės. (Aukas galime siusti į rėdytę „Tėvynės, Vienybės, arba Lietuvos“).

NAUJA KUOPA L. S. IR R. M. D.

Draugai „Liet. Skyr. Draug.“ susirinkimą Szilokarcziamoj nusprendė teipgi uždėti kuopą.

„Liet. Skaitymo bei Raszymo Mokslu Draugystės“ ir iszskyrė tam laikui vyriausybes isz szių lietuvių: pp. J. Šmalakį isz Tilžės, J. Strėkį isz Jaksztelių, Lapaitį isz Laukny, Grygą isz Mediszkienių ir Zaunių isz Rokaiczių. Iszrinkus vyriausybę sumetė nekiek pinigų spandimui elementorių Vyriausis centras „L. S. ir R. M. D.“ bus Tilžėje. Lietu-

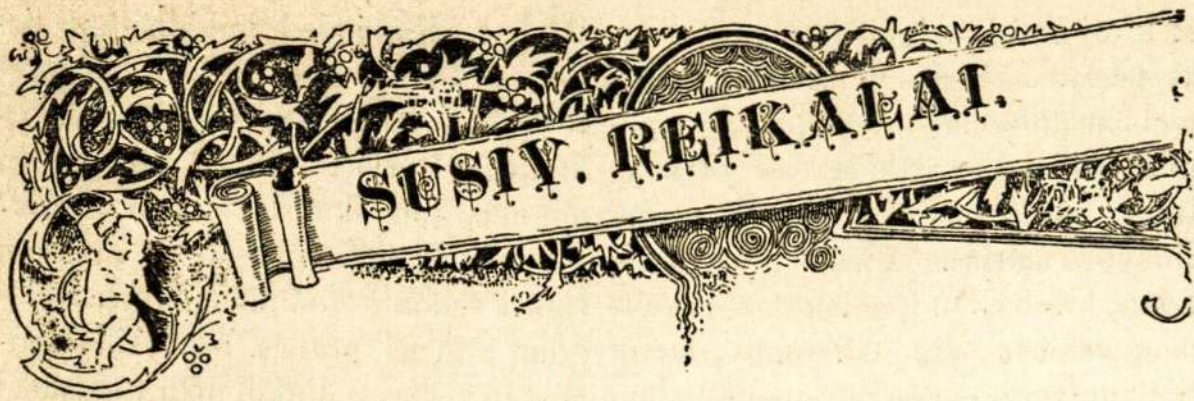
viai nieko neiszmaldavę nuo mielosios valdžios kalbos reikalauoše nors tikėjimo dalykuose, pradės saviszkliai darbuotis ir gelbėtisi.

Tuli akli vokiecziai pliauszklia apie lietuvius negirdėtus daigtus. Matydami, kaip lietuviai szį ir tą atlieka, tai susirinkimus nulaikydami, tai balius su teatrais užvesdami ir tautiszklas dainas dainuodami, pliauszklia po vokiszklus szunlapius (szunlapiiais vadinu tuos laikraszczius, kurie priimta tokius apraszumus).

Isz pietinės Afrikos,

Lietuva raszo, kad užsidėjusi neseniai mieste Johanisburge, Transvaaliaus republikoj, „Lietuviszklai-Lenkiszklą broliszklkos pagelbos draugystė“, apie kurią jau raszėme „Tėvynėj“ iszgyveno vos porą mėnesių ir numirė. Lenkai, patekę į virsziniųkus, stengėsi isz jos padaryti grynai lenkiszklą, pats ne mokėdami lietuviszklai, drandė ant susirinkimu lietuviams kalbėti savo prigimtoj kalboj. Prezidentu buvo zokonikas trapistų ordeno, kunigas Hijacintas Salomonas, vokietys, sunkiai galintys lenkiszklai susikalbėti, lietuviszklai gi visai nemokantis. Draugystė ta ne turėjo daugiaus kaip 25 sąnarius, kurių daugumas buvo lietuviai, kadangi lenkų czia labai mažai. Vieton isznykusios Lietuviszklai-Lenkiszklkos draugystės susitvėrė czia nauja, po vardu „Polionija“, žinoma, teip jau lenkiszklą,

kaip ir pasimirusi. – Gyvenimo iszlygos Johanisburge niekai ir dar kadieną eina niekyn. Darbai visai apsisostojo, o vis daugiaus atkanka naujų darbinįkų isz Europos; tokie, negalėdami niekur darbo surasti, elgetauja ant miesto ulyczių. Dalis lenkų ir lietuvių dirba dinamito dirbtuvėj, Modderfonteine, netoli Johanisburgo. Neseniai užsidėjo czia bankas siuntinėjantis pinigus į Europą, uždėjo jį lietuviszklai žydai Knie & Co. Lenkai ir lietuviai neszė jiems sunkiai uždirbtus pinigus ant iszsiuntimo szeimynoms pasilikusioms tėvynėj; žydai noriai priiminėjo, davinėjo kvitas, bet pinigų nesiantė, tikt neseniai uždarė banką ir su lietuvių ir lenkų sudėtais pinigais iszdumė nežinia kur; paszlavė tokiu budu pas juos sudėtus kelis szimtus svarų sterlingų.

Prakalba.

ant laidotuvių kun. Aleksandro Burbos,

laikyta, Plymouth'o lietuviszkoj bažnyceijj d. 30 Kovo 1898 m. per kun. J. Žilinską.

Prieteliau mus, vadove mus, mus kaip miglos pranyksta! Jeigu ir tėve, kunige Aleksandrai Burba, ar nuo tokiu žodžių szitą graudžią prakalbą pradėtume, tai niekur, isztiesų, galėto galėto mislyti, kas menkumą gyvasties ir sveikatos, nygalėto tikėtis, kad mus teip greitai, kystę garbės pas žmones ir niekystę teip netikėtai apleisi? Nieks, kiba tik prietelystės pas artymus neregėtume tu pats vienas, kada priesz dvi nedėliams, pranaszaudamas apie savo myrį, ir tavo gyvenime, Aleksandrai! Pats mieste Elizabeth Port, praszei manę, budamas gyvu, karsztu tautieciuz kad tau numirus laike tavo laidotu kėlei brolius isz miego, visur pasakycziau. Su noru atradamas tuo du skyriu: vienus, kurie į pildau tavo testamentę, tą tavo pasgyvastį, o kitus, kurie į mirtį įtikėjo. kutinį praszymą, nors su szirdžia Gyvastis ėmė, o kur neėmė, da ims sugraudinta ir su aszaromis akysel! virszų ir lietuviai visi nors ant tavo Ką žodžias iszreiszkzszi nemokėsiu, kapo, po smert, pripažįs darbams stengsiuosi aszaromis dapildyti. tavo teisybę ir, nors isz po szaltos velėnos tau beklausant, pasakys už tavo dėl tėvynės meilę ir pasiszventimą acziu.

Nuo ko pradėsiu! — Bevartydamas kunigas, nevieną skaicziau graudų pamokslų, nevieną girdėjau laike laidotuvių liudną prakalbą, — tankiansiai visų jų vienokia gili, svarbi įtalpa, reiszkianti menkumą szio gyvenimo: „niekystė ant niekystės ir viskas niekystė“. Kas yr' sveikata ir drutumas? — tuszczias žodis. Pajiegos ir talentai? — blizgalėliai, isz kurių žmonės prato dziaugtis. Kas yr garbė? — nykstąs szeszėlis. Žmonių pagyrimai? — smilkstantieji dumai, o gyvastis yra sapnas, kuris, numirus, „Mes visi mirsime“ — iszsitare viena moteriszkė, kurios iszmintingi žodžiai pateko į Karaliskas Knigas Raszto szvento — „visi mirsime ir iszsiliesime kaip vanduo ant žemės, kuris niekados nesugrįžta“. Isztiesu, mes žmonės esame panėszus nesugrįžtancziam vandeniui, kuris prasidėjo viename ar kitame gyvenimo szaltinije, vienoj

ar kitoj szalij, prigulėdami prie menkesnės ar didesnės tautystės, mažesniais ar didesniais upeliais, ar upėmis, kokiais vardais jas nė pavadytume, visi bėgame į viską ryjanczias amžybės marias. Viens į jas greicziau, kits vėliau įpuolame. Tekėjimas vandens yra tekėjimas metų. Siubiuojanczios vilnys, sukeltos nuo audrų ir vėjo, yra tai siubavimas mus tikėjimyszku, tautiszku, ir draugiszku partijų. Czystos ar drumstas vandens sriovės -- tai czystos arba suplėkę, supeliję, draugijos nuomonės. Laszai kaip krisztolas szviesus arba kaip purvas juodi tai prakilnus, dori arba nedori žmonės, tikę arba netikę charakteriai. Jeigu jau apie prakilnumą kalbame, tai velionis dėl mus lietuvų, dėl mus nuvargusios lietuvizkos tautos buvo daugiau kuom, nei paprastu sąnariu, nei laszū vandens paprastc. Jis prigulėjo prie anų retų, brangių laszų v a n d e n s g y v o j o , kurie atgaivino mūsų tautą. Jis nuo pat savo jaunystės labjans už viską mylėjo Lietuvą ir lietuvius. Per visą savo gyvenimą, o ypatingai czion Amerikoje, nenuilsdamas dirbo dėl atgaivinimo ir pakėlimo brolių. Visus savo t a l e n t u s , materijaliskus ir dvasiskus, visus ant tėvyniszko aukuro sudėjo, nors tas pasiszventimas tankiai vylium ir nedėkingumu buvo apmokamas. Gyveno jis ne dėl savęs, tik dėl Lietuvos ir dėl lietuvų. Dirstelkime į Amerikos Lietuvą lietuvizkas parapijas, bažnyczias, draugystės, isz dalies laikrasztystę, kas aniems davė grynai lietuvizką pakraipę, jei ne a. a. kunigas Aleksandra Burba? Kas lietuvius Amerikoje atskyrė nuo kitų tautų jei ne kun.

Burba? Kas juos i zmokino buti lietuviais, lietuvizkai mislyti, lietuvyste gerėtis, jei ne isz didziausios dalies kunigas Burba? Bet liudnasis atminime, kam skiaistai mano mislis? Pradedu kalbėti apie garbę, pradedu riukti velionio nuopelnus į kruvą, o czion liudnas grabas, bažnytinė gailaba ir viskas aplinkui man tik smertį primena, daugiau nieko. Mirtie! nors ant valandėlės prasitraukk isz mūsų akių, kad galėtume placziau kiek dirstelti į velionio gyvenimą.

Atsimenate gal jus tą netolyumą laiką, kada priesz deszimtį metų Suvienytose Valstijose Amerikoje nebuvo nė vienos lietuvizkos parapijos, nė vienos, gali sakyti, grynai lietuvizkos draugystės, kada lietuviai savę vadino nekitaip, tik „paliokais“, o terp savęs stengėsi kalbėti lenkizkai. Sarmata prisipažinti, praseziokėliai lietuviai, kartais negirdėję namiej apie leukiszką kalbą, atėję į Ameriką terp anglų turėjo mokintis lenkizkai, kad su savo broliais ir seserimis susikalbėti galėti. Ar ne vargizskas tai, iszties neiszmintingas pasizeminimas! Ar ne aklas nesusipratimas! Patys savęs pažinti nemoka. Atsiminimas to liudno tuom laik lietuvų padėjimo, jums daugiau, mislinu, kalbėtu, nei kad asz žodziais pasakocziau... Apielinkėse Shenandoah'rio jau ir tuom laik gyvenė keletas tukstanczių lietuvų, lenkų ten rodos' buvo suvis menkai, o vienog lenkizskas kunigas tarnaudavo lietuviams visuose dvasiszkuose dalykuose. Teip pat dėjosė ir kitur. Tai padėjimas! lenkizkai turėdavo lietuviai spaviedotis, lenkiszku pamokslų priversti buvo klausyti. Jie tai, Shenandoah'riceziai, sekdami

gerų žmonių rodą, pi. mutiniai susineszė su kunigu Burba, praszydami jo rodos ir pagalbos. Karszta jo, tuomlaik pilna energijos ir pasiszventimo szirdis tuoj numanė, kod Amerikoj turės dėl darbo placzią dirvą ir kad galės auneszti didelę naudą dėl tėvynės. Atvažiavo į Ameriką ir tuoj padėjo savo szventą, apasztaliską misiją, kurios vaisius sziądien mes visi ragaujame. Negalėdams da tuomsyk suvisą pasilikti su Shenandoah'riecziai, nors žodžiu juos sutvirtino ir drąsos, vi ties į ateitę pridavė. Freelande ir Hazletone, kur lietuviai jau turėjo savo bažnycias, nuvažiavęs pamokino, kad jas ne ant lenkiszko, tik ant lietuviszko vardo raszytų. Lietuvius visur, kad lietuviszcai terp savęs kalbėtų žodino. Lietuvystės pradzią davė. Pamatus padėjo. Likimas skyrė, kad isz Freelando perėjo pas jus į Plymouthą. Neužmirszote da gal, kaip iszvien su jumis darbavosi, kaip už jus užtarė, o kada su lenkais prie senosios bažnycios negalėjote susitaikyti, rodijo jums statyti dėl savęs nauja bažnytėlę, kurioje dar paskutinį kart matote jo kuną. Per 8 metus su jumis czion džiaugėsi, besidžiaugiant ir liudo, le liustant vargo daug, bet perkentė viską dėl to, kad jus, Plymouthiečiai, buvote su juome. Kada vienog jus nuo jo atstojote, jus, dėl kurių jis viską paszventė, kada už jo gerą szirdį, aukas ir dėkingumą nedėkingumu užmokėjote ... neisztrivojo. Per daug jautrią szirdį turėjo. Geidėt tuli savo piktybėjo, kad jo koku nebuk budu atsibodėtumet. Szia dar, pasidžiaugkit! Sztai jo kunas guli be jausmo, be žado, nepaipieszius; neszkite ir kaskite į szkitės, vienįkitės į

žemę! O, duok Dieve, kad tavo smertis, Aleksandrai, nevieno isz szitų žmonių saužinę negrauztu. Bet kažin, ar teip bus?..

Ale kun. Burba mokėjo mylėti ir savo prietelius ir neprietelius ir dėl visų lygiai dirbo. Kaip kunigas, matydams, kad lietuviai klauso jo žodžių, visur, visoj Amerikoj pradeda statyti bažnycias, kad garbė Dievo didintusi. Kaip lietuvis turėjo jis isz to naują džiaugsmą. Suprato, kad dėl brolių lietuvių, kuriuos teip mylėjo, galima bus tik tada su pasekme dirbti, kada jie atsiskirs nuo svetimtaczzių ir susivienys po vienu sparnu... szventos bažnycios. Dėl to teip nenuilsdamas ant to atsiskyrimo dirbo. Susivienijus bažnytinuose dalykuose, ragino jis lietuvis ir tautiszcai į kruvą jungtis. Dėl garbingo mus „A. L. S.“ bepasilsio per visą laiką savo Amerikoj buvimo dirbo. Per isztisus keturis metus prezedentas iszbuvo. O kur tik iszgirdo lietuvis tautiszcai bejudant, betveriant parapijas, draugystes arba „Susivienijimo“ kuopas, visur pribuvo, visiems rodą davė, prie darbo ukvatijo, ramino ir mokino. Kurios kolonijos lietuvia nesidžiaugė iszgirdę, kad kun. Burba pas juos su pamokslu arba su prakalba atvažiuoja? Kas nepamena jo karsztų, pilnų meilės, perimanėzių szirdį žodžių? — „Vaikeliai mano! mylėkite savo tėvynę Lietuvą, mylėkite savo brolius. Statykite bažnytėles. Garbikite jusų Dievą kalboj jus tėvėlių ir motinėlių. Ripa-
vienįkitės į

kruvą. Mylėkitės tarp daro“. Arba kad per karsztą savęs. Gyvenkite sutikime“. ... Arba kad jo žodžių nepaklause, užkietėjimo pasiliko, nedėkingumu jam užmokėjo: „Vieszpatie, Vieszpatie, apszviesk jų protą, suminksztink jų szirdis, jie nežino ką kiteman“.

„Susiv.“ Reikalai.

PASARGOS: 1) Sąnariai, kurie ant Naujų Metų buvo skaitlinje suspenduoti, ir neužsimokėjo 1mą kvartalinį S. m. iki 1 d. Kovo pasiliko išbrauktas iš knygų „Sus.“

2) Sąn., kurie naujai prisiraszo prie „Sus.“ neatbutinai turi prisijusti Aplikacijos „Sus.“ sekretoriui. Nuo szio laiko nei vieno, apart pagarbės sąn., neįtrauksime į knygas „Sus.“

teip ilgai, pakol neprisiųs Apl., kadangi pasitaiko, kad vardus naujai prisirasziusių prisiunczia per laiszką, (kariuos mes užraszom į knygas) tada už mėnesio prisiunczia Apl., isz kurių pasirodo, kad tulas „Sus.“ sąn. kaip I teip ir II skyr. buti negali, nes pagal užraszą metų gimimo paskaiczius pasirodo per senas.

Iszeiga.

Mėnasis, diena	\$ c.
Kovo 15 „Garsui“ už „Tėv.“ ir laiszkus	57.00
„ „ J. Montvilai už korektas „Tėv.“ Jan. ir Feb. mėn. ir expensus	10.46
„ „ Posmert. Dygriui, Cleveland Oh.	150.00
	217.46

Ineigos.

Kovo 31 Wanamie ir Gleen Lyon kuop.	21.00
Vasario mėnesi pas kas. C. Radzeviciu liko	399.19
	420.65
Iszeigos nuo 1 Kovo iki 1 Bal.	217.46
Lieka pas Ka. Rad.	203.19
Pas J. Miliaucka randasi	8134.37
Paskolintas	100.000
	8436.52

„Sus.“ sekr. Vin. Žukautskas

Kasierius K. Radzeviczia.

Nekroliogija.

A. a. J o n a s B u t k a u c k a s, sąnarys „S. L. A.“ persiskyrė su szinom svieta d. 8 Kovo 1898 m. Paėjo a. a. Juozas Butkauckas isz kaimo Palaszinės, Kvietiszkės gmino, Marijamp. pavieto, Suvalkų gub.. Gyveno ir prigulėjo prie „S. L. A.“ kuopos Gleen-Lyon, Pa-

bet..... mėnesij iszvažiavo į Lietuvą ir tuoj 18 d. Octoberio 1897 metų prsimirė savo gintinėj, kaip rodo vietinio kunįgo A. Szukv eczio paliudijimas. Laike savo mirties velionis I. Kisieleyvczius buvo pilnu sąnariu. Paskutinė mokestis iszmokėta d. 9 Spalių 1897 m. Todėl posmertinė jo giminėms priguli gauti ir liekas iszsiųsta ant vietinės Mahanoy City kuopos prezidento vardo.

K n . A . B u r b a, buvęs nuo 1891 iki 1894 m. „S. L. A.“ prezidantas, garbės sąnarys ir krasztas

Kun. Aleks. Burba.

nuo 3 d. Vasario 1895 metų. Visados buvo pilnu ir gera sąnariu. Posmertinė 150 d. iszsiųsta ant vardo Gleen Lyon kuopos prezidento.

A. a. J u o z a s K i s i e l e v y c z i u s, paeinas isz Kaimo Liepaloty, parapijos Grażiszkių, Vilkaviszkieo pavieto, Suvalkų gub.. Gyveno Amerikoj per keletą metų, kartu su savo paczia Urszule isz Żarekiu, mieste Mahanoy City, kur prisiraszė prie „S. L. A.“ kuopos Kovo mėnesij 1896; per isztisus 1897 m. buvo pilnu „S. L. A.“ sąnariu,

„Susivienijimo“ platintojas, mirė 27 d. Kovo 1898 m. Nuo 15 d. Sausio szių metų kn. Burba prisiraszė prie angsztesnės posmertinės t. y. 300 dol.; kadangi vienog po prisiraszymui da 6 mėnesiai neiszėjo, todėl posmertinės gali gauti tiktai 150 dol. Isz anų 150 dol. turė-ime atskaityti pinigūs, kuriuos kn. Burba yra „Susiv.“ skolingas už parduotus ženklelius ir „Susiv.“ knįgas, isz kurių rokundos da neapturėjo, o likusią jo posmertinę nusiųsime į Lietuvą jo tėvt cziui.

Skaitlius sanariu.

Kuopos N		I-mo Skyriaus seni san.	I-mo Skyriaus nauj. nuo 1898 m.	II-ro Skyriaus san.	pagarbės san.	Suspen- duoty.
1	Edwardsville, Pa kuopa	6	1	—	—	—
2	Forest City, Pa kuopa	61	1	—	—	7
3	Wanamie ir G. Lyon,	31	7	1	—	2
4	Elizabeth, N kuopa	20	2	—	—	12
5	Plymouth, V M Vol.	8	—	—	—	—
6	Plymouth, Pa	39	—	3	—	6
7	Pittston, Pa	24	2	8	—	3
9	Cleveland, O S ur ir kp.	62	—	1	—	7
10	Philadelphia, Pa	30	1	—	—	13
11	Waterbury, Conn	42	5	—	1	1
12	Shamokin, Pa kp	26	—	2	—	2
13	Baltimore Md kp	35	—	—	—	16
14	Pittsburgh, Pa kp	30	5	1	—	6
15	Chicago, Ill kp	15	2	—	—	8
16	Hazleton, Pa kp	13	—	—	—	1
17	Wilkes Barre, Pa kp	30	1	4	—	2
19	Northampton, Mass	19	3	—	1	—
20	Union, City, Conn kp	60	—	1	—	4
21	Detroit, Mich kp	29	2	—	—	—
22	Bridgeton, pk	13	1	—	—	—
23	Amsterdam, N Y kp	8	—	—	—	—
28	Luzerne Borough, Pa kp	23	—	—	—	—
29	Richmond, Va kp	3	—	—	—	—
30	Scranton, Pa kp	20	5	1	—	2
31	Mahanoy City, Pa	40	2	—	—	4
32	Athol Mass, kp	38	—	—	—	—
33	Ansonia, Conn kp	12	—	—	—	—
34	S Boston Mass Vitauto	11	—	—	4	2
35	Pittsburgh, Pa Vitauto	16	3	4	—	3
36	Cincinnati, Oh S Kaz	5	4	—	3	—
37	S Brooklyn N Y kp	6	—	—	—	—
38	Brooklyn, E D N Y kp	37	—	—	—	3
39	Mckees Roaks, Pa	14	12	—	—	—
40	Newark, N J kp.	18	—	—	—	—
41	Brighton, Mass S Juoz	—	—	2	—	4
42	New York City, kp	4	—	—	—	2
43	Philadelphia, S Juoz	67	—	—	—	2
45	Homstead Pa S Juoz	16	—	—	—	—
46	Pittsburgh Pa S Juoz	18	1	1	—	—
48	Yonkers N Y kp	—	—	—	—	—
49	Thorp Wis	—	—	—	1	—
50	Mahanoy Plane, Pa	13	—	—	—	—
51	Shenandoah Pa kp	14	10	1	1	2
52	Minersville, Pa kp	19	3	—	2	—
53	Terville, Conn kp	4	—	—	—	—
56	Traverse City, Mich	13	1	—	—	1
57	Broad Brook, Conn kp	3	—	—	—	—
58	Worcester, Mass kp	6	1	—	—	1
59	Mt Pleasant, Pa, kp	—	3	3	—	—

Kuopos N		I-mo Skyriaus seni san.	I-mo Skyriaus nauj, nuo 1898 m.	II-ro Skyriaus san,	pagarbės san,	Suspen duoty.
60	S Boston. Mass kp	6	1	—	—	1
61	Beavere Falls, Pa kp	4	—	—	—	—
62	Pittston, Pa Blaivystės	20	3	—	5	—
63	Cincinnati. Oh kp	5	10	—	—	—
64	Grand Rapids Mich	—	2	—	7	—

Dvi Aptiekos, P. C. Schilling & Co.

2801 ir 2401 PENN. AVE.

Vi nįtėlės aptiekos Pittsburge ir aplinkinėje, kur galima lietuviskai si sįsžnėkėt ir gaut ko kās pareikalauja, v sokių patentavotų ir krajevų liekarstų, kaip tai gatavos trejankos ir visokių šzaknų ir žolynų. Turim teip, i liekarstas garsaus dr. Hager, no v sokių ligų. Norintieji parsitraukti kokių nors liekarstų išsųkit ant žemiaus paduoto antiraszo, o gausit greitai atsakymą.

J. MURAUSKAS, 2801 Penn Ave, . . . PITTSBURG, PA.

W. SŁOMINSKA,

679 Milwaukee Avenue,

CHICAGO, ILL.

Mano Dirbtuve tapo

Apdovanota

DWIEMS MEDALIAIS

ant Kosciuskos Parodos už rupestringą, teisingą ir artistiską isdirbimą.

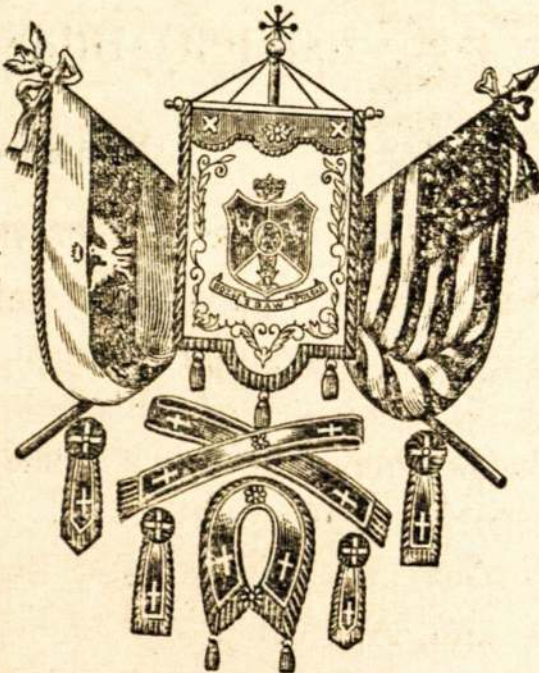

**KARUNŲ, SZARPU,
KUKARDŲ, ROZETŲ,
BERLŲ, MARSZALKINIŲ LAZDŲ ir tt.**

Turiu už garbę apreikshti guodotiniems Kunigams ir guodotin. Draugystėms, kad asz dirbu wisus augszcziaus paminėtus daigtus Pigiausei, Teisingiausei ir Geriausei, nes per 30 metų užsiimdama isdirbimais įgijau geriausę praktiką ir dėl to galiu wiską padirbt pigiau ir geriau negu kiti fabrikai.

Su guodone

W. SŁOMINSKA, 679 MILWAUKEE AV., CHICAGO, ILL.

Varpas!

Ukininkas!

Yra tai moksliskas ir literatiskas Mėnesinis lietuviskas laikras- laikrasztis, iszeina Prusų Pietuvoj, tis, paszveestas reikalams Lietuvos syki į du mėnesiu. Kasztuoja 4 mark. ukinikų. Kasztuoja 4 markes.

Norėdami gauti tuodu laikraszeziu raszykit ant adreso:

HERRN DR. BRUOŽIS,

TILSIT, OSTPR. GERMANY.

Tevynes Sargas,

mėnesinis laikrasztis paskirtas dvasiskam ir medegiskam Lie- tnviių tautos sulaikymui per jos apszvietimą, iszeina Tilžėje. Amerikoje kasztuoja **1 dol.** su prisiuntimu. Raszytit pas:

HERRN SAUNUS

TILSIT Wasserstr.

OSTPREUSSEN.

Kiekvienai szejmynai iszpuola iszsiraszyti nedėlinį „Ryta“ aiszkiausį ir pigiausį Amerikoje lietuviską laikrasztį. Ant me- tų tiktai **1 doleris**. Raszykite ir pinigų siųskite:

Rytas dolerio Vertas

Rev. J. Žebrius John str.

Waterbury, Conn.

Susivienyjimas turi del pardavimo sekanczias knygas:

Kražių skerdyne,..... 5c.

Padėjimas lietuvių tautos rusų viesz- patystėje. Knyga, kuri buvo siusta pernai pas carą. Rusiszkoj kalboj. Prekė..... \$1,

Budas senoves lietuviu ir zemaicziiu..... 50c.

Istorija Europos..... 15c.

Norint gauti tas knygas reikia kreiptis pas Susivienyjimo knygiu kun. A. Burbą.

Jo adresas:

Rev. A. Burba

Plymouth, Luz. Co. Pa.